

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
CIVILTIESISKO ZINĀTŅU KATEDRA

**RŪPNIECISKAIS DIZAINS – TIESISKAIS TVĒRUMS UN PRAKSES
PROBLĒMAS**

BAKALaura DARBS

Autors: **Ritvars Purmalis**
apliecības numurs: RP14022
Darba vadītājs: profesors Dr.iur. Jānis Rozenfelds

RĪGA 2017

ANOTĀCIJA

Bakalaura darba mērķis ir noskaidrot dizainparaugos pieļaujamo funkcionalitātes pakāpi un aizsardzības apmēru rezerves daļu gadījumā, kā arī izvērtēt iespējamo aizsardzības apmēru piemērojot autortiesību un konkurences tiesību regulējumu. Lai sasniegtu izvirzīto mērķi, tika padziļināti analizēti juridiskā literatūra, normatīvie akti, pārnacionālo un ārvalstu tiesu prakse. Darba nodaļās arī tika aplūkota aizsargājama dizainparauga pazīmju – novitātes un individuālā rakstura – saistītā problemātika. Darba autors galvenokārt secināja, ka Eiropas Savienības dalībvalstu nacionālajos regulējumos pastāv ievērojamas atšķirības attiecībā uz dizainparaugu aizsardzības piešķiršanu tādiem izstrādājumiem, kuru mērķis ir atjaunot kompleksa izstrādājuma sākotnējo izskatu jeb tā saucamās „*must-match*” rezerves daļas. Kā arī, autors secināja, ka ir vērojama zināma nekonsekvence attiecībā uz autortiesību normu piemērošanu dizainparaugu aizsardzībai, ievērojot atšķirīgās oriģinalitātes un funkcionalitātes nošķiršanas prasības.

Atslēgvārdi: dizainparaugs – novitāte – individuālais raksturs – funkcionalitāte – autortiesības – kumulatīvā aizsardzība

ANNOTATION

The aim of the bachelor thesis is to determine the permissible level of functionality and protection of the design of spare parts, as well as assessing the possible amount of protection in accordance with the regulation of copyright and competition law. In order to achieve this objective, it took a deep analysis of legal literature, law, transnational and foreign judicial practice. The chapters have also been dealt with related issues concerning protected design characteristics – novelty and individual character. The author of the work mainly concluded that there are considerable differences in European Unions member states national frameworks for the protection of designs for products, whose aim is to restore the original appearance of the complex product, or so-called „must-match” component parts. As well as the author concluded that there is some inconsistency in the application of copyright rules with the aim of ensuring design protection in view of the diversity of originality and functionality separation requirements.

Key words: design – novelty – individual character – functionality – copyright – cumulative protection

SATURA RĀDĪTĀJS

SAĪSINĀJUMU SARAKSTS	4
IEVADS	7
1. DIZAINPARAUGA VĒSTURES UN JĒDZIENA ANALĪZE	9
2. STARPTAUTISKIE DIZAINPARAUGU REGULĒJOŠIE TIESĪBU AKTI	14
2.1. Parīzes konvencija	14
2.2. Bernes konvencija	14
2.3. Hāgas vienošanās	15
2.4. TRIPS vienošanās	15
3. DIZAINPARAUGU REĢISTRĀCIJA	17
3.1. nacionālā mēroga reģistrācija	17
3.2. Eiropas Savienības mēroga reģistrācija	18
3.3. starptautiskā mēroga reģistrācija	19
4. DIZAINPARAUGA PAZĪMES UN INFORMĒTS LIETOTĀJS	21
4.1. novitāte	21
4.2. individuālais raksturs	22
4.3. informēts lietotājs	23
5. FUNKCIONALITĀTES DOKTRĪNA UN REZERVES DAĻAS	25
5.1. izstrādājuma tehniskās funkcijas	25
5.2. izstrādājuma atbilstība precīzai formai un izmēriem jeb „must-fit”	27
5.3. izstrādājuma atbilstība noteiktam izskatam jeb „must-match”	29
6. TIESISKĀ REGULĒJUMA MIJIEDARBĪBA	34
6.1. autortiesību regulējums	34
6.2. konkurences regulējums	37
KOPSAVILKUMS	39
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI	41

SAĪSINĀJUMU SARAKSTS

Art.	Article
ASV	Amerikas Savienotās valstis
Autortiesību direktīva	2006.gada 12.decembra Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2006/116/EK par autortiesību un dažu blakustiesību aizsardzības termiņiem
b.g.	bez gada
b.i.	bez izdevniecības
b.v.	bez vietas
Beniluksa	Beļģijas, Nīderlandes un Luksemburgas ekonomiskā savienība
Bernes konvencija	1886.gada 9.septembra Bernes konvencija par literatūras un mākslas darbu aizsardzību, „Latvijas Vēstnesis”, Nr.29, 21.02.2003.
EC	European Commission
EK	Eiropas Komisija
EKK	Eiropas Kopienu Komisija
EUIPO	Eiropas Intelektuālā Īpašuma organizācija
ES	Eiropas Savienība
ESOV	Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis
EST	Eiropas Savienības tiesa
EWHC	England and Wales High Court
Dizainparaugu direktīva	Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 98/71/EK par dizainparaugu tiesisko aizsardzību, 1998.gada 13.oktobris
Hāgas vienošanās	1925.gada 6.novembra Hāgas vienošanās par dizainparaugu starptautisko reģistrāciju 1999.gada 2.jūlija Ženēvas akts, Par Hāgas vienošanās par dizainparaugu starptautisko reģistrāciju Ženēvas aktu, „Latvijas Vēstnesis”, Nr.49, 24.03.2005.
Kopienas dizainparaugu regula	Padomes 2001.gada 12.decembra regula Nr.6/2002 par kopienas dizainparaugiem
LESD	Līgums par Eiropas Savienības darbību
LR	Latvijas Republika
lpp.	lapas puse, lapas puses
No.	number
OAPI	Āfrikas Intelektuālā Īpašuma organizācija
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OHIM	Office of Harmonization of Internal Market
p.; pp.	page; pages

para.; paras.	paragraph; paragraphs
Parīzes konvencija	1883.gada 20.marta Parīzes Konvencija par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību, „Latvijas vēstnesis”, Nr.54, 08.03.2003.
PV	Latvijas Republikas Patentu valde
sēj.	sējums
Skat.	skatīt
TRIPS līgums	Līgums par ar tirdzniecību saistītām intelektuālā īpašuma tiesībām, Par Marakešas līgumu par Pasaules tirdzniecības organizācijas izveidošanu, „Latvijas Vēstnesis”, Nr.387, pielikums 1C
u.c.	un citi
UK	United Kingdom
USA	United States of America
v.	versus
Vol.	volume
WDO	World Design organisation
WIPO	World Intellectual Property Office
WTO	World Trade organisation

IEVADS

Mūsdienu sabiedrībā, gandrīz katrs objekts kuru mēs izmantojam ir dizainēts.¹ Dizains ietekmē cilvēku ikdienas dzīvi dažādos aspektos, no estētiskā noformējuma, kas ir vērojams gleznās un skulptūrās, līdz ievērojami funkcionālākam noformējumam, kas ir sastopams tādos priekšmetos kā sadzīves piederumos, mēbelēs un pat automobiļos. Lai gan dizaina tvērumu ir salīdzinoši grūti noteikt, ar to saprot tādas izstrādājuma īpatnības, kurām piemīt estētiskā vērtība. Dizainparaugu tiesiskā tvēruma problemātika ir saistīta ar šī institūta vēsturisko attīstību, kuras rezultātā tam piemīt hibrīda daba – pastāv līdzība ar tādām intelektuālā īpašuma paradigmām kā patentiem, preču zīmēm un autortiesībām. Neskatoties uz centieniem harmonizēt dizainparaugu tiesisko regulējumu Eiropas Savienībā, ir vērojama problemātika attiecībā uz rezerves daļu industriju, funkcionalitātes apsvērumiem un aizsardzības pārklāšanos ar citiem intelektuālo īpašumu paveidiem.

Bakalaura darba mērķis ir noskaidrot funkcionalitātes ietekmi uz dizainparaugu iespējamo aizsardzību kā arī šādas aizsardzības aprobežojumus tādos izstrādājumos, kuru ārējā veidola īpatnībām ir jāatbilst precīzai formai jeb „*must-fit*” vai arī izskatam jeb „*must-match*”. Tostarp, izvērtējot iespējamo aizsardzības apmēru atbilstoši autortiesību un konkurences tiesību regulējumiem. Darbā padziļināti netiks pievērsta uzmanība neregistrēta dizainparauga institūtam, kā arī problemātikai attiecībā uz dizainparauga nošķiršanu no trīsdimensionālas preču zīmes.

Darba uzdevumos ietilpst: 1) izvērtēt atsevišķos dizainparaugu reģistrācijas mehānismus un identificēt dizainparauga īpašnieka tiesību tvērumu; 2) identificēt aizsargājama dizainparauga pazīmes kā arī analizēt Eiropas Savienības tiesas un ārvalstu tiesu atziņas sakarā ar informēta lietotāja izpratni; 3) salīdzināt dizainparaugu aizsardzību izstrādājumos, kuru mērķis ir atjaunot kompleksa izstrādājuma sākotnējo izskatu; 4) identificēt pastāvošo iespējamību nodrošināt aizsardzību ar autortiesību vai konkurences tiesību normām.

Bakalaura darba izstrādē tika izmantotas šādas zinātniskās pētniecības metodes: 1) vēsturiskā metode; 2) salīdzinošā metode; 3) deduktīvā metode; 4) analītiskā metode. Darba izstrādē tika izmantoti vairāki starptautiskie un nacionālie normatīvie akti, tiesību doktrīna kā arī Eiropas Savienības tiesas un citu valstu tiesu prakse.

Darbs sastāv no 6 nodaļām. Bakalaura darba pirmajā nodaļā tiek vērsta uzmanība uz dizainparauga institūta vēsturisko attīstību kā arī uz pastāvošo diferenci attiecībā uz

---

¹ Setliff E. Copyright and Industrial Design: An „Alternative Design” Alternative. Columbia Journal of Law & the Arts, Vol. 30, No. 1, 2006, 50.p. Pieejams: http://datubazes.lanet.lv:2897/HOL/Page?handle=hein.journals/cjla30&div=7&start_page=49&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults [aplūkots 2017.gada 12.maijā]

dizainparauga jēdzienisko izpratni. Tiek aplūkotas dažādu nozaru pārstāvju paustās atziņas un izvērtēta legāļdefinīcijas atbilstība mūsdienu situācijai. Otrajā nodaļā tiek aplūkoti dizainparaugu saistošie starptautiskie akti un to ietekme uz dizainparaugu institūta attīstību mūsdienās. Trešajā nodaļā tiek atspoguļoti atšķirīgie reģistrācijas mehānismi un norādīts uz niansēm, kas hipotētiski var rezultēties apgrūtinājumā realizēt ar dizainparaugu piešķirtās tiesības. Ceturtajā nodaļā tiek analizēti aizsargājama dizainparauga kritēriji – novitāte un individuālais raksturs kā arī informēta lietotāja jēdzieniskais saturs. Piektajā nodaļā uzmanība tiek vērsta uz funkcionalitātes aspektu un rezerves daļu problemātiku. Atsevišķa uzmanība tiek vērsta tā sauktajām „*must-fit*” un „*must-match*” detaļām. Sestajā darba nodaļā tiek izvērtēta potenciālā autortiesību aizsardzības piešķiršana un pastāvošā problēmā attiecībā uz kumulatīvo aizsardzības mehānismu Eiropas Savienības un nacionālā līmenī.

1. DIZAINPARAUGA VĒSTURES UN JĒDZIENA ANALĪZE

Pirmsākumi dizainparauga normatīvā regulējuma ieviešanai ir vērojami ar vēsturiskajām izmaiņām Eiropas tirgus vidē, it īpaši laika posmā no 17. līdz 18.gs.² Apvienotajā Karalistē jau kopš 1787.gada bija spēkā regulējums, kas aizsargāja dažādus tekstilizstrādājumus kā rūpniecisko dizianu.³ Saikne starp mākslas un rūpniecības pasauli radās Industriālās revolūcijas laikmentā*, kuras pamatā bija rūpnieciski orientēta sabiedrība un kapitālistiskā sistēma. Industriālās revolūcijas ekonomiskie nosacījumi radīja ilgtermiņa procesu, kuru rezultātā tika veicināta konkurence, inovāciju un amatniecības attīstība, kā rezultātā izveidojās rūpnieciskā dizaina industrija.⁴

Tomēr jau vairāk nekā 400 gadus dizainparaugu tiesiskā aizsardzība ir radījusi problēmas likumdevējam un tiesu varai.⁵ Vēsturiski ASV atsevišķus ornamentālus dizainus varēja aizsargāt reģistrējot tos kā dizaina patentus (*design patent*), tomēr praksē īstenotais patentu process izrādījās pārāk stingrs, lēns un dārgs, lai spētu nodrošināt nepieciešamo aizsardzību produktiem, kas tika ražoti masveida patēriņam. Turklāt aizsardzība netika piešķirta lielākajai daļai izmantoto dizainu sakarā ar to acīmredzamību. Šāda hroniska aizsardzības nenodrošināšana rezultējās ar vairāku Bernes konvencijas valstu centieniem aizsargāt industriālo dizainu saskaņā ar autortiesību normām.⁶

Agrāk dizainparaugus uzskatīja tik vien kā kosmētisku risinājumu kāda izstrādājuma dekoratīvajam veidolam. Tika pieņemts nošķirt izstrādājumam piemītošo funkcionalitāti no tam piešķirtā dizaina. Tomēr, mūsdienu ievērojamās tehnoloģijas attīstības laikmetā, šāda pieeja ir uzskatāma par novecojušu,⁷ jo dizainam ir raksturīga saikne ar zināmu funkcionalitāti.⁸ No vienas puses funkcionalitātes aspekts ierobežo dizaina iespējas, savukārt, no otras izriet tieši pretējais – izvēlētais dizains var sekmēt funkcionalitāti.⁹ Kā piemēru var minēt mehāniskā

---

*1760.-1830.gads

² Suthersanen U. Design Law in Europe. Sweet & Maxwell. London, 2000, 4.p.

³ World Intellectual Property Handbook. WIPO, No. 489., 2004, 112.p.
Pieejams: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/intproperty/489/wipo_pub_489.pdf [aplūkots 2017.gada 15.aprīlī]

⁴ Ibidem, 6.p

⁵ Carter-Silk A., Lewiston M. The Development of Design Law Past and Future: From History to Policy. The Intellectual Property Office. Crown, UK, 2012, 6.p.
Pieejams: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/310380/ipresearch-designlaw-201207.pdf [aplūkots 2017.gada 12.aprīlī]

⁶ Reichman J.H. Legal hybrids between the patent and copyright paradigms. Columbia Law Review, Vol. 94, No.8, 1994, 2460.p. Pieejams: http://datubazes.lanet.lv:2897/HOL/Page?handle=hein.journals/clr94&div=71&start_page=2432&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults [aplūkots 2017.gada 14.aprīlī]

⁷ Tritton G. Intellectual property in Europe. Second Edition, Sweet & Maxwell, London, 2002, 381.p.

⁸ Skat. Abbott F.M., Cottier T, Gurry F. Intenational intellectual property in an integrated world economy. Second edition. Wolters Kluwer, USA, 2011, 701.p.

⁹ Abbott F.M., Cottier T, Gurry F. Intenational intellectual property in an integrated world economy. Second edition. Wolters Kluwer, USA, 2011, 701.p.

transportlīdzekļa virsbūves dizainu, kas potenciāli var samazināt gaisa pretestību vai sniegt citu pienesumu, proti, kopumā uzlabot konkrētā izstrādājuma funkcionētspēju.

Rūpnieciskā dizaina institūta vēsturiskās attīstības sekas rezultējas diferencētā jēdziena izpratnē, kā arī viedokļu daudzējādība attiecībā uz dizainparauga vietu intelektuālā īpašuma objektu klasifikācijas sistēmā, uz ko arī norāda tiesību zinātnieks Jānis Rozenfelds.¹⁰ Rūpnieciskā dizaina aizsardzības problemātikas pamatā ir dizaina daudzējādās izpausmes iespējās tādos izstrādājumos, kas vienlaikus var tikt aizsargāti ar autortiesību, patentu vai preču zīmju regulējumiem.¹¹ Rūpnieciskais dizains atrodas mākslas, tehnoloģiju, un visu nozaru, kas var piesaistīt patērētāja uzmanību, krustcelēs. Juridiskā ziņā – dizainparaugiem piemīt hibrīda daba, proti, tam ir kopīgas iezīmes ar trim galvenajām intelektuālā īpašuma paradigmām – autortiesībām, patentiem un preču zīmēm – tomēr dizainparaugi neiederās nevienā no iepriekš minētajiem.¹²

Uz šāda fenomena esamību norāda arī ievērojamie intelektuālā īpašuma tiesību speciālisti Viljams Kornišs (angl. *William R. Cornish*) un Džeroms Reičmans (angl. *Jerome H. Reichman*), atzīstot, ka intelektuālā īpašuma tiesības rūpnieciskā dizaina gadījumā ieņem vidusceļu starp patentiem un autortiesībām, no vienas puses, un preču zīmēm no otras.¹³ Ievērojot to, ka dizainparaugi aptver mākslas un rūpniecības nozari, tā regulējuma aizmetņi ir vērojami Bernes un Parīzes konvencijās, kas pamatā sadala intelektuālā īpašuma tiesības divās savstarpēji izslēdzošās sfērās, kurās dominē autortiesību un patentu paradigmas.^{14*} Arī angļu izcelsmes dizaina vēsturnieks Džons Heskets (angl. *John Heskett; 1937 – 2014*) norāda uz paša jēdziena „dizains” problemātiku, kura nozīme radikāli mainās atkarībā no tā, kurš to izmanto, kam tas ir piedēvēts, un pie tam – kādā kontekstā tas tiek lietots.¹⁵

---

*Sal. Bernes konvencijas 1.pantu „Valstis [...] izveido Savienību, lai aizsargātu autoru tiesības uz viņu literatūras un mākslas darbiem.” un Parīzes konvencijas 1.pantu „Valstis [...] izveido rūpnieciskā pašuma aizsardzības Savienību.”

¹⁰ Skat. Rozenfelds J. *Intelektuālais Īpašums*. Otrais, labotais un papildinātais izdevums. Zvaigzne ABC, Rīga, 2008, 112.lpp.

¹¹ Sk. Barrera M.H. *Design Law: Protecting a Paradox*. [B.i.], [b.v.], [b.g.], para. 2. Pieejams: <http://www.jus.unitn.it/cardozo/review/business/barrera1.html> [aplūkots 2017.gada 22.aprīlī]

¹² Afori O.F. *Reconceptualizing property in designs*, [B.i.], [b.v.], 2008, 1107-1108.pp. Pieejams: <http://www.cardozoaelj.com/wp-content/uploads/Journal%20Issues/Volume%2025/Issue%203/Afori.pdf> [aplūkots 2017.gada 14.aprīlī]

¹³ Cornish W. Llewelyn D. *Intellectual property: Patents, Copyright, Trade marks and allied rights*. Fifth edition. Sweet & Maxwell. London, 2003, 535.p.; Skat. arī Reichman J.H. *Design Protection and the New Technologies: The United States Experience in a Transnational Perspective*. *University of Baltimore Law Review*, Vol. 19, No. 1, 1990, 10.p. Pieejams: http://datubazes.lanet.lv:2897/HOL/Page?handle=hein.journals/ublr19&div=7&start_page=6&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]

¹⁴ Reichman J.H. *Design Protection and the New Technologies: The United States Experience in a Transnational Perspective*. *University of Baltimore Law Review*, Vol. 19, No. 1, 1990, 8.p. Pieejams: http://datubazes.lanet.lv:2897/HOL/Page?handle=hein.journals/ublr19&div=7&start_page=6&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]

¹⁵ Heskett J. *Design – A very short introduction*. Oxford University press, 2005, 3.p.

Rūpnieciskais dizains ir atzīstams par nozīmīgāko elementu, kas var sekmēt konkrētā produkta komerciālos panākumus. Uzņēmumi un intelektuālā īpašuma speciālisti arvien vairāk pievērš uzmanību nepieciešamībai aizsargāt izstrādājuma ārējo veidolu.¹⁶ Papildus estētiskajam risinājumam, ieguldījumi rūpnieciskā dizaina attīstībā var atspoguļot lielāku apgrozījumu un nodarbinātību tiem uzņēmumiem, kas iegulda dizainparaugu izstrādē, salīdzinot ar konkurējošiem produktiem vai uzņēmumiem, kuri šādus ieguldījumus neveic.¹⁷ Šādi ieguldījumi produktu dizainā palielina konkrētā produkta pievilcību un veicina tirgus konkurenci, kā rezultātā tiek sekmēta tirgus efektivitāte kopumā,¹⁸ kas savukārt ietekmē uzņēmējdarbības ekonomisko izaugsmi un veiktspēju.¹⁹ Mūsdienu patērētāju sabiedrībā preču patēriņš vairs nav atkarīgs tikai no konkrētā produkta nepieciešamības, bet tam ir vairāki socioloģiskie un psiholoģiskie aspekti. Konkrētu produktu patēriņš simbolizē personai raksturīgu dzīvesveidu un sociālekonomisko statusu.²⁰ Ievērojot rūpnieciskā dizaina ekonomisko vērtību mūsdienās, ir nepieciešams saprast tā jēdzienisko tvērumu un atšķirīgos aizsardzības mehānismus.

Ievērojot minēto, ir pamatoti apgalvot, ka rūpnieciskajam dizainam piemīt ekonomiska vērtība, kuru ir nepieciešams aizsargāt. Tomēr, diferencēta jēdziena izpratne potenciāli var sašaurināt vai nepamatoti paplašināt aizsargājamo īpatnību tvērumu, kas var radīt zināmu nekoncekvenci aizsardzības piemērošanā praksē.

No WDO un OECD sniegtā skaidrojuma izriet, ka rūpnieciskais dizains ir „*stratēģisks problēmu risināšanas process, kas vada inovācijas, veicina uzņēmējdarbības attīstību, un piešķir labāku dzīves kvalitāti, izmantojot inovatīvus produktus, sistēmas un pakalpojumus*”,²¹ vai arī „*radošuma un inovācijas process, kuru rezultātā idejas tiek realizētas praktiskā un pievilcīgā piedāvājumā patērētājiem*”.²² Tomēr iepriekš minētie skaidrojumi rūpniecisko

---

¹⁶ Fryer W.T. International Industrial Design Law Developments. Fordham Intellectual Property, Media & Entertainment Law Journal, Vol. 4, No 1, 1993, 383.-384.pp. Pieejams: http://datubazes.lanet.lv:2897/HOL/Page?handle=hein.journals/frdipm4&div=34&start_page=373&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults [aplūkots 2017.gada 23.aprīlī]

¹⁷ Skat. Kang M. Industrial design policies: A review of selected countries. OECD, 2015, 5.p. Pieejams: [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/IND\(2014\)9/FINAL&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/IND(2014)9/FINAL&docLanguage=En) [aplūkots 2017.gada 22.aprīlī]

¹⁸ Afori O.F. Reconceptualizing property in designs, [B.i.], [b.v.], 2008, 1111.p. Pieejams: <http://www.cardozoaelj.com/wp-content/uploads/Journal%20Issues/Volume%2025/Issue%203/Afori.pdf> [aplūkots 2017.gada 14.aprīlī]

¹⁹ Skat. Kang M. Industrial design policies: A review of selected countries. OECD, 2015, 5.p. Pieejams: [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/IND\(2014\)9/FINAL&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/IND(2014)9/FINAL&docLanguage=En) [aplūkots 2017.gada 22.aprīlī]

²⁰ Skat. Mooij M. Consumer behaviour and Culture. Second edition. Consequences for Global Marketing and Advertising. Sage publications, United States of America, 2011, 6-7; 10-11.pp.

²¹ WDO. Definition of Industrial design. Pieejams: <http://wdo.org/about/definition/> [aplūkots 2017.gada 14.aprīlī]

²² Skat. Kang M. Industrial design policies: A review of selected countries. OECD, 2015, 6.p. Pieejams: [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/IND\(2014\)9/FINAL&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/IND(2014)9/FINAL&docLanguage=En) [aplūkots 2017.gada 22.aprīlī]

dizainu identificē tikai kā procesu, kura rezultātā rodas kāds produkts, nenorādot uz izstrādājumam piemītošajām īpatnībām, kuras var tikt aizsargātas kā rūpnieciskais dizains. Šādi skaidrojumi vien kalpo kā ilustratīvs piemērs tam, kādas sekas var radīt rūpnieciskā dizaina efektīva piemērošana.

Savukārt WTO un WIPO vērs uzmanību uz rūpnieciskā dizaina īpašību identificēšanu, raksturojot to kā „izstrādājuma dekoratīvais vai estētiskais veidols nevis tā tehniskās īpašības. Tāds dizains, kam var piemist gan trīsdimensiju īpašības, piemēram, izstrādājuma forma, gan arī divdimensiju īpašības, tādas kā raksti, līnijas vai krāsas”.²³ Uz šādām īpašībām arī ir norādījis rūpnieciskā īpašuma speciālists Georgijs Poļakovs, atzīstot, ka rūpnieciskais dizains aptver „izstrādājuma ārējo veidolu, kas izpaužas tā dizaina īpatnībās (īpašā formā, konfigurācijā, līniju vai krāsu salikumā, ornamentā u. tml.). [...] kur tiesiskā aizsardzība attiecas tikai uz izstrādājuma ārējo veidolu, kuram ir kādas estētiskas īpašības (kas ir vizuāli pievilcīgs), bet neattiecas uz tā iekārtu, t.i., tehniskajām pazīmēm”.²⁴

No iepriekš minētā izriet, ka atsevišķos avotos rūpniecisko dizainu ne tikai saista ar konkrētajam izstrādājumam piešķirtajām ārējā veidola īpašībām, bet arī ar pašu procesu, kura ietvaros šīs īpašības izstrādājumam tiek piešķirtas. Ir pamats atzīt, ka rūpnieciskais dizains ir šādu elementu rezultāts:

- 1) funkcionāls uzlabojums vai tehniska inovācija produktā;
- 2) dizainera radošs ieguldījums izstrādājuma estētiskajās īpašībās;
- 3) ražotāja ieguldījums, lai attīstītu abus iepriekš minētos elementus.²⁵

Normatīvā līmenī dizainparaugs netiek definēts kā radošu darbību process, bet gan kā „izstrādājuma vai tā daļas ārējais veidols, kas izriet no izstrādājuma vai tā rotājuma (ornamenta) īpatnībām, it sevišķi no līniju, apveida, krāsu, formas, virsmas struktūras vai izmantoto materiālu īpatnībām”.²⁶ Turklāt, svarīgi norādīt, ka dizainparaugu aizsardzību var piešķirt gan rūpnieciskam, gan amatnieciskam darinājumam.²⁷ Aizsardzības piešķiršanai nav izšķirošas nozīmes vai konkrētais izstrādājums tiktu paredzēts turpmākai masveida ražošanai vai arī izgatavošanai ierobežotā skaitā.

Neskatoties uz pastāvošajām izpratnes atšķirībām, mūsdienās jēdzienu „dizainparaugs” attiecina uz vienu no rūpnieciskā īpašuma paveidiem, līdztekus patentiem, pusvadītāju

---

²³ WTO Industrial designs, Layout-designs of integrated circuits, Undisclosed information, Anti-Competitive practices, 1.p. Pieejams: https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/ta_docs_e/modules6_e.pdf [aplūkots 2017.gada 14.aprīlī]; Sk. arī WIPO. Industrial Designs. Pieejams: <http://www.wipo.int/designs/en/> [aplūkots 2017.gada 23.aprīlī]

²⁴ Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība. Skaidrojošā vārdnīca. Patentu valde, Rīga, 1999, 172.lpp.

²⁵ Commission of the European communities. Green Paper on the Legal Protection of Industrial Designs, Brussels, 1991, 59.p. Pieejams: http://aei.pitt.edu/1785/1/design_gp_1.pdf [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]

²⁶ Skat. Dizainparaugu likuma 1.panta 1.punktu

²⁷ Skat. Turpat, 1.panta 2.punktu

izstrādājumu topogrāfijām un preču zīmēm.²⁸ Pēc vispārējiem rūpnieciskā īpašuma principiem to aizsardzībai nepieciešama registrācija, kuras rezultātā tiesīgajai personai tiek garantēts terminēts monopols uz konkrētā izstrādājuma ražošanu un izplatīšanu²⁹, tas ir, tiek noteiktas ekskluzīvas tiesības rīkoties ar tehniska rakstura radoša darba rezultātu.³⁰ Tomēr pastāv izņēmums – neregistrēti dizainparaugi³¹ – kuriem tiek nodrošināta trīs gadu ilga aizsardzība no kopēšanas³² ES robežās pēc datuma, kad tas ir pirmo reizi darīts pieejams sabiedrībai Kopienā.

---

²⁸ Skat. Rūpnieciskā īpašuma institūciju un procedūru likuma 1.panta 1.punktu

²⁹ Grudulis M. Ievads autortiesībās. Latvijas vēstnesis, Rīga, 2006, 89.lpp.

³⁰ Skat. Baltvilks M., Greivulis J. Intelektuālā īpašuma aizsardzība. Patentzinību pamati. Rīgas Tehniskā universitāte, 2006, Rīga, 15.lpp.

³¹ Skat. Kopienas dizainparaugu regulas 11.panta pirmā daļa

³² Skat. Turpat, 19.panta otrā daļa

2. STARPTAUTISKIE DIZAINPARAUGU REGULĒJOŠIE TIESĪBU AKTI

Starptautiskā līmenī rūpniecisko dizainu regulē vairāki tiesību akti, kas izīmē ne tikai aizmetņus izpratnei par dizainparauga jēdzienu, bet arī nosaka vadlīnijas valstīm, kādā apjomā un veidā tās ir tiesīgas īstenot dizainparaugu aizsardzību savos nacionālajos regulējumos.

2.1. Parīzes konvencija

Parīzes konvencija* ir viena no pirmajām, un, iespējams, arī vissvarīgākā daudzpusējā konvencija attiecībā uz rūpnieciskā īpašuma aizsardzību. Nepieciešamība nodrošināt dizainparaugu tiesisko aizsardzību tiek reglamentēta Parīzes konvencijā,³³ tomēr netiek paredzēts tieši kādā tvērumā tas konvencijas dalībvalstīm ir jādara. Uz šādu apstākli arī norāda PV preču zīmju un dizainparaugu departamenta vadošais zinātniskais konsultants Jānis Ancītis.³⁴ Šāda situācija rada zināmu rīcības brīvību Parīzes konvencijas dalībvalstīm īstenojot dizainparaugu aizsardzību nacionālā līmenī. Papildus jāmin, ka dalībvalstīm nav liegts dizainparaugus aizsargāt ar *sui generis* sistēmas palīdzību, autortiesību vai arī ar citu aizsardzības mehānismu piemērošanu.³⁵

2.2. Bernes konvencija

Vispārināti tiek pieņemts, ka Bernes konvencija** par literatūras un mākslas darbu aizsardzību galvenokārt nav saistīta ar dizainparaugu aizsardzību, tomēr, Bernes konvencijas kontesktā aizsardzība var tikt piešķirta lietišķās mākslas darbiem (*applied art*) kā arī dizainparaugiem.³⁶ No vispārējiem autortiesību principiem izriet, ka autortiesību aizsardzība ir spēkā bez formālu darbību veikšanas, kā tas būtu nepieciešams reģistrēta dizainparauga gadījumā. Tomēr ir svarīgi norādīt, ka katras konkrētas valsts ietvaros ar autortiesībām piešķirtais aizsardzības apjoms var atšķirties.

Problemātika ar autortiesību normu piemērošanu rodas situācijā, kad konkrētās dalībvalsts nacionālais regulējums neparedz specifisku autortiesību aizsardzību dizaina

---

*Šobrīd 177 valstis ir Parīzes konvencijas dalībnieces.
Pieejams: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?treaty_id=2 [aplūkots 2017.gada 26.aprīlī]

**Šobrīd 173 valstis ir Bernes konvencijas dalībnieces.
Pieejams: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?treaty_id=15 [aplūkots 2017.gada 26.aprīlī]

³³ Skat. Parīzes konvencijas 1.panta otro daļu

³⁴ Skat. Ancītis J. Par dizainera jaunrades tiesisko aizsardzību. Patentu valde, [B.v.], 2010, 5.lpp.
Pieejams: <http://www.lrpv.gov.lv/sites/default/files/media/dokumenti/publikacijas/DIZ-aizsardziba-2010.pdf> [aplūkots 2017.gada 26.aprīlī]

³⁵ WIPO. Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Geneva, 2011, 7.p. Pieejams: http://www.ecta.org/IMG/pdf/information_document_on_the_work_of_the_sct.pdf [aplūkots 2017.gada 26.aprīlī]

³⁶ Skat. Bernes konvencijas 2.panta septīto daļu

darbiem un ir nepieciešams šādu aizsardzību īstenot caur letišķās mākslas prizmu, kuriem izvirzītais jaunrades (*originality*) kritērijs var izrādīties ievērojami augsts. Pie šādiem apstākļiem konkrētais dizainparaugs netiks aizsargāts ar autortiesību normām un gadījumā, ja netiks reģistrēts pienācīgā kārtā atbilstoši nacionālajiem dizainparaugu regulējošām normām – netiks aizsargāts vispār (izņemot neregistrēta Kopienas dizainparauga gadījumā).

Svarīgi arī ievērot apstākli, ka atbilstoši Dizainparaugu direktīvai, Latvijā kā arī citas ES dalībvalstīs tiek īstenots kumulatīvās aizsardzības princips³⁷, lai nodrošinātu dizainparaugu aizsardzību arī ar autortiesību normām. Šāda aizsardzība pastāv paralēli viena otrai. Tomēr jānorāda, ka valstīs, kurās kumulatīvās aizsardzības princips nav nodibināts, izvēloties vienu no šiem aizsardzības mehānismiem – vairs nav iespējams piemērot otru.

2.3. Hāgas vienošanās

Hāgas vienošanās* neparedz konkrētas normas attiecībā uz dizainparaugu tiesisko statusu, bet gan paredz starptautisku reģistrācijas mehānismu, kuru pieteicējs var izmantot savu tiesisko interešu aizsardzībā. Šis dokuments ir ievērības cienīgs, jo tas ir vienīgais dokuments, kas reglamentē dizainparaugu starptautisko reģistrāciju. Hāgas vienošanās sastāv no diviem dažādiem „aktiem” — Hāgas 1960. gada akta un Ženēvas 1999. gada akta. Abi akti sastāv no atšķirīgiem juridisku noteikumu kopumiem.³⁸

Ženēvas akts tika pieņemts ar mērķi padarīt starptautisko reģistrēšanas sistēmu pievilcīgāku tādām valstīm kā ASV, kurās netiek īstenota dizainparaugu reģistrācijas sistēma, bet gan tiek piedāvātas tādas alternatīvas kā dizaina patens.³⁹ Vairākas ES dalībvalstīs ir Hāgas vienošanās dalībnieces, turklāt arī Eiropas Savienība 2008.gadā ir kļuvusi par Ženēvas akta dalībnieci.⁴⁰ Tādējādi tiek sekmētas konkrētā dizaina īpašnieka tiesības nodrošināt sava dizaina aizsardzību arī starptautiskā mērogā.

2.4. TRIPS vienošanās

TRIPS līgumā ietvertās normas nosaka minimālās prasības kādas dalībvalstīm ir nepieciešams nodrošināt dizainparaugu aizsardzības jomā. Kā aizsardzības galvenie kritēriji tiek izvirzīti – neatkarīgi radīts, jauns vai oriģināls. Tomēr TRIPS līgums nesniedz šo jēdzienu

---

*Šobrīd 66 valstīs ir Hāgas vienošanās dalībnieces, tostarp Beniluksas valstu apvienību, ES, OAPI. Pieejams: <http://www.wipo.int/hague/en/members/> [aplūkots 2017.gada 26.aprīlī]

³⁷ Skat. Dizainparaugu direktīvas 17.pantu

³⁸ EUIPO. Hāgas vienošanās. para 12.1. Pieejams: https://euipo.europa.eu/ohimportal/lv/faq-on-the-hague-agreement?p_p_id=csnews_WAR_csnewsportal/bg#12.1 [aplūkots 2017.gada 26.aprīlī]

³⁹ Abbott F.M., Cottier T, Gurry F. International intellectual property in an integrated world economy. Second edition. Wolters Kluwer, USA, 2011, 708.p.

⁴⁰ Ibidem.

detalizētāku skaidrojumu.⁴¹ Turklāt TRIPS līgumā ir paredzēta atruna attiecībā uz tekstila dizaina aizsardzību, paredzot dalībvalstīm izvēles brīvību – aizsardzību nodrošināt ar rūpnieciskā dizaina likumiem vai autortiesību normām.⁴² Tiesības izmantot autortiesību regulējumu dizainparaugu aizsardzībai ir arī ietvertas Latvijas normatīvajā regulējumā,⁴³ tomēr šīs tiesības nav vienīgi attiecināmas uz tekstila dizaina izstrādājumiem kā tas ir paredzēts TRIPS līgumā.

---

⁴¹ WIPO. Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Geneva, 2011, 7.p. Pieejams: http://www.ecta.org/IMG/pdf/information_document_on_the_work_of_the_sct.pdf [aplūkots 2017.gada 26.aprīlī]

⁴² Skat. TRIPS līguma 25.panta otrā daļa

⁴³ Skat. Dizainparaugu likuma 3.panta pirmo daļu

3. DIZAINPARAUGU REĢISTRĀCIJA

Ievērojot to, ka aizsardzībai ir teritoriāla būtība, ir paredzēti vairāki mehānismi dizainparauga īpašnieka tiesisko interešu nodrošināšanai. Dizainparaugu likums paredz iespēju īstenot reģistrāciju nacionāla, Eiropas Savienības vai starptautiskā līmenī.⁴⁴ Tas katrā konkrētajā gadījumā ir atkarīgs no dizainera vēlmēm un ekonomiskajiem apsvērumiem. Tomēr ir svarīgi atkārtoti norādīt, ka dizainparauga aizsardzība tiks nodrošināta tikai tajā valstī/-īs, kur tas tiks reģistrēts (ar izņēmumu attiecībā uz Kopienas dizainparaugu regulā paredzēto neregistrēto dizainparaugu, kuram aizsardzība tiek nodrošināta trīs gadus no datuma, kad tas pirmo reizi darīts pieejams* sabiedrībai Kopienā⁴⁵). Ievērojot to, ka TRIPS līgums kā minimālo aizsardzības termiņu nosaka 10 gadus,⁴⁶ lielākoties visās valstīs dizainparaugu aizsardzība tiek nodrošināta no 10 līdz 25 gadiem.⁴⁷ Latvijā sākotnēji tiek nodrošināta piecu gadu aizsardzība, kuru var atjaunot ikreiz uz jaunu piecu gadu periodu, līdz dizainparauga aizsardzības maksimālajam termiņam – 25 gadiem no pieteikuma datuma.⁴⁸

3.1. nacionālā mēroga reģistrācija

Dizainparauga reģistrācijai nacionālā līmenī paredz formālu procedūru, kur ir nepieciešams iesniegt PV pieteikumu ar nepieciešamo informāciju,⁴⁹ lai varētu pieņemt lēmumu par dizainparauga reģistrāciju. Ņemot vērā to, ka PV neveic dizainparauga novitātes un individuālā rakstura iepriekšēju pārbaudi jeb „*ex ante examination*”, tiek vērtēta izstrādājuma atbilstība jēdzienam „dizainparaugs”⁵⁰ un, vai tas nav uzskatāms par neaizsargājamu objektu.⁵¹

Absolūtais vairums ES dalībvalstu neveic šādu dizainparauga pazīmju iepriekšēju pārbaudi. Vadoties no EK atzinumā ietvertās informācijas, šādu pārbaudi veic Somija, Čehija, Slovākija, Ungārija un Rumānija.⁵² Viens no apsvērumiem šādas pārbaudes neveikšanai ir

---

*Dizainparaugu uzskata par darītu pieejamu sabiedrībai Kopienā, ja tas ir bijis publicēts, izstādīts, izmantots tirdzniecībā vai citādi atklāts tādā veidā, ka parastā uzņēmējdarbības gaitā par šiem notikumiem ir varējis uzzināt to personu loks, kuras ir specializējušās attiecīgajā nozarē un darbojas Kopienā.

⁴⁴ Skat. Dizainparaugu likuma 3.panta trešo daļu

⁴⁵ Skat. Kopienas dizainparaugu regulas 11.panta pirmā daļa

⁴⁶ Skat. TRIPS līguma 26.panta trešo daļu

⁴⁷ Skat. Alikhan S., Mashelkar R. Intellectual Property and Competitive Strategies in the 21st Century. Second edition. Kluwer Law International, Netherlands, 2009, 9.p.

⁴⁸ Skat. Dizainparaugu likuma 31.panta pirmo daļu

⁴⁹ Skat. Turpat, 15.panta otro daļu

⁵⁰ Skat. Turpat, 1.panta pirmās daļas 1.punktu

⁵¹ Skat. Turpat, 21.panta pirmo daļu

⁵² EC. Legal review on industrial design protection in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union, Belgium, 2016, 108.p. Pieejams: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/17007> [aplūkots 2017.gada 20.aprīlī]

nepieciešamie resursi un administratīvais slogs šādu darbību veikšanai, kuru rezultātā reģistrācijas process kļūtu ievērojami dārgāks. Savukārt otrs – sakarā ar dizainparauga *ex ante* pārbaudi tiktu padarīts ilgāks vidējais gaidīšanas laiks līdz dizainparauga reģistrācijai. Zīmīgi ir tas, ka Čehijā, kur *ex ante* pārbaudes tiek veiktas, vidējais reģistrācijas process ilgst 6 mēnešus. Salīdzinājumā ar citām ES dalībvalstīm, kuras neveic *ex ante* pārbaudi, dizainparauga reģistrācijas process ir ievērojami īsāks, piemēram, Dānijā tas ilgst 1-6 nedēļas, savukārt Nīderlandē – mazāk kā 24 stundas.⁵³

Šādas atteikšanās no iepriekšējās pārbaudes veikšanas autora ieskatā ir pamatota, jo pilnīgu *ex ante* pārbaudi dizainparaugu gadījumā nemaz nav iespējams īstenot, ievērojot apstākli, ka var arī pastāvēt tādi Kopienas dizainparaugi, kuriem tiek piešķirta aizsardzība bez to reģistrācijas. Ievērojot minēto, atbildīgajām iestādēm nevar būt pieejama pilnvērtīga informācija par visiem dizainparaugiem, lai varētu īstenot atbilstošu *ex ante* pārbaudi konkrētajam dizainparaugam.

3.2. Eiropas Savienības mēroga reģistrācija

Kā otrs dizainparauga reģistrācijas veids ir tā reģistrēšana visā ES, tas ir – reģistrējot Kopienas dizainparaugu. Prasības attiecībā uz nepieciešamo informāciju reģistrēšanas pieteikumā⁵⁴ ir tādas pašas kā nacionālā līmeņa reģistrācijai.⁵⁵ Šis pieteikums ir jāiesniedz EUIPO personīgi vai arī ar to var izdarīt griežoties PV,⁵⁶ vai arī deleģēt šo uzdevumu patentpilnvarniekam⁵⁷. Pēc reģistrācijas šādam Kopienas dizainparaugam maksimālais aizsardzības termiņš tāds pats kā nacionālā līmenī – 25 gadi no reģistrācijas pieteikuma iesniegšanas dienas.⁵⁸ Turklāt svarīgi norādīt, ka arī EUIPO neveic dizainparaugu *ex ante* pārbaudi.

No Kopienas dizainparaugu regulas vispārināti izriet, ka Kopienas dizainparaugam, ciktāl iespējams, būtu jākalpo visu Kopienas rūpniecības nozaru interesēm. Dažās no šīm nozarēm izveido lielu skaitu dizainparaugu tādiem produktiem, kam bieži ir īss ekonomiskās dzīves cikls, un aizsardzība bez apgrūtinājuma ar reģistrācijas formalitātēm ir priekšrocība, bet aizsardzības ilgums ir mazāk svarīgs.⁵⁹ Šādos gadījumos ES ietvaros ir iespējams izmantot

---

⁵³ EC. Legal review on industrial design protection in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union, Belgium, 2016, 108.p. Pieejams: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/17007> [aplūkots 2017.gada 20.aprīlī]

⁵⁴ Skat. Kopienas dizainparaugu reguas 36.panta pirmo daļu

⁵⁵ Sal. Dizainparaugu likuma 15.panta otro daļu

⁵⁶ Skat. Turpat, 38.panta pirmo daļu

⁵⁷ Skat. Rūpnieciskā īpašuma institūciju un procedūru likuma 119.panta pirmo un trešo daļu

⁵⁸ Skat. Kopienas dizainparaugu regulas 12.pantu

⁵⁹ Skat. Turpat, 15. un 16. apsvērumu

neregistrēta Kopienas dizainparauga aizsardzību, lai tas atbilstu konkrētās personas ekonomiskajām interesēm. Aizsardzībai, kuru piešķir ar neregistrētu dizainparaugu var atzīt par līdzīgu kvazi-autoritātesību regulējumam, ievērojot apstākli, ka ar neregistrētu Kopienas dizainparaugu tiek piešķirta aizsardzība vienīgi no kopēšanas. Neregistrēta dizainparauga gadījumā nav nepieciešams veikt noteiktas darbības, lai tiktu piešķirta aizsardzība. Vienīgi pārkāpuma gadījumā neregistrēta dizainparauga īpašnieks būs tā persona, kurai būs uzlikts pienākums pierādīt, ka strīdus dizainparaugs ir radies tam piederošā neregistrētā dizainparauga ietekmē.

Autors norāda, ka šajā gadījumā ir redzama paralēle ar autortiesību principiem.⁶⁰ Tomēr svarīgi norādīt, ka arī neregistrēta dizainparauga gadījumā ir nepieciešams konstatēt tā novitāti un individuālo raksturu, lai šāda aizsardzība kā neregistrētam Kopienas dizainparaugam vispār tiktu piešķirta.⁶¹

3.3. starptautiskā mēroga reģistrācija

Atšķirībā no Kopienas dizainparauga, kur pēc reģistrācijas tiek piešķirta aizsardzība visā ES, starptautiskā dizainparaugu reģistrācijas gadījumā aizsardzība tiek piešķirta konkrētas Hāgas vienošanās dalībvalstīs, kuras ir norādītas reģistrācijas pieteikumā. Šis starptautiskais pieteikums var ietvert līdz pat 100 dažādu dizainu. Tomēr visiem šiem dizainiem ir jāpieder pie vienas un tās pašas rūpniecisko dizainparaugu starptautiskās klasifikācijas klases pēc Lokarno klasifikācijas.⁶² Tomēr pastāv atšķirīgi nosacījumi attiecībā uz pieļaujamo dizainparaugu skaitu vienā pieteikumā. Proti, iesniedzot pieteikumu dizainparauga reģistrācijai ASV vai Japānā, vienā pieteikumā var tikt iekļauts ne vairāk par vienu neatkarīgu un atšķirīgu dizainparaugu,⁶³ papildus ASV pieteikumā iekļaujot norādi par dizainparauga autoru.⁶⁴

Pēc starptautiskās reģistrācijas pieteikuma iesniegšanas, WIPO vērtē vai tas atbilst noteiktajām formālajām prasībām. WIPO kompetencē nav pieteiktā dizainparauga novitātes vai individuālā rakstura iepriekšējā pārbaude – tāpēc atteikt starptautisko reģistrāciju uz šādiem pamatiem nevar. Tomēr katra Hāgas vienošanās dalībvalsts sešu mēnešu* laikā no publikācijas datuma var informēt WIPO par aizsardzības nepiešķiršanu konkrētā izstrādājuma ārējā veidola

---

*sešu mēnešu termiņa vietā var arī tikt noteikts divpadsmit mēnešu termiņš atteikuma paziņošanai

⁶⁰ Skat. Autortiesību likuma 2.panta trešo daļu

⁶¹ Skat. Kopienas dizainparaugu regulas 4.panta primo daļu

⁶² WIPO. International Registration of Industrial Design. Main Features and Advantages. 5.p. Pieejams: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/designs/911/wipo_pub_911.pdf [aplūkots 2017.gada 26.aprīlī]

⁶³ Skat. Hāgas vienošanās 13.panta pirmo daļu

⁶⁴ Skat. Turpat, 5.panta otrās daļas b. punkta (ii) apakšpunktu

īpatnībā savā jurisdikcijā, sakarā ar neatbilstību normatīvajam regulējumam.⁶⁵ Gadījumā, ja sešu mēnešu periodā nav saņemti iebildumi no Hāgas vienošanās dalībvalstīm, kurās konkrētā dizainparauga reģistrācija ir pieteikta – tas tiek reģistrēts un aizsargāts reģistrētajās valstīs, atbilstoši nacionālajiem likumiem.

Ievērojot minēto jāatzīst, ka Hāgas vienošanās ir dokuments, kas nodrošina ērtu starptautisku reģistrācijas mehānismu, paredzot iespēju ar viena pieteikuma iesniegšanu īstenot dizainparauga reģistrāciju vairākās Hāgas vienošanās dalībvalstu jurisdikcijās. Tomēr autors norāda, ka atšķirīgie Hāgas vienošanās dalībvalstu normatīvie regulējumi var rezultēties ar diferencētu viena un tā paša dizainparauga tiesisko aizsardzību dažādās jurisdikcijās. Šāda starptautiskas reģistrācijas piešķirtais aizsardzības apjoms fundamentāli atšķirās no reģistrēta Kopienas dizainparauga. Proti, reģistrējot Kopienas dizainparaugu, tiek nodrošinātas vienādas dizainparauga īpašnieka tiesības un piešķirtais aizsardzības apjoms ir nemainīgs visā ES, savukārt Hāgas vienošanās paredzētā starptautiskā reģistrācijā neparedz identisku konkrētā dizainparauga tiesisko reglamentāciju visās pieteiktajās jurisdikcijās, bet gan ērtu mehānismu pārnacionālai reģistrācijai. Dizainparaugu aizsardzības apjomu nosaka katras konkrētās Hāgas vienošanās dalībvalsts nacionālie likumi, kuri nereti var izrādīties ievērojami atšķirīgi paredzētajā aizsardzības apjomā.

---

⁶⁵ WIPO. International Registration of Industrial Design. Main Features and Advantages. 9.p. Pieejams: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/designs/911/wipo_pub_911.pdf [aplūkots 2017.gada 26.aprīlī.]

4. DIZAINPARAUGA PAZĪMES UN INFORMĒTS LIETOTĀJS

Vispārēji attiecīgajam dizainparaugam – reģistrētam vai neregistrētam – ir jāatbilst divām pamatpazīmēm, lai aizsardzība vispār varētu tikt piešķirta. Proti, dizainparaugam ir jābūt jaunam (*novelty*)⁶⁶ un ar individuālu raksturu (*individual character*).⁶⁷

4.1. novitāte

Dizainparaugu uzskata par jaunu, ja pirms tā reģistrācijas iesniegšanas dienas* vai prioritātes datuma** sabiedrībai nav ticis izspausts identisks dizainparaugs. Jēdziens „novitāte” tiek definēts relatīvi šauri, nosakot, ka konkrētais dizains tiek uzskatīts par jaunu, ja tas nav iepriekšējā tehnikas līmeņa (*prior art*) sastāvdaļa.⁶⁸

Tiesību doktrīnā attiecībā uz dizainparaugu novitāti ir iespējams izdalīt objektīvo, subjektīvo, absolūto un relatīvo novitāti,⁶⁹ atkarībā no tā kā tiek noteikts jaunrades elements konkrētajā dizainparaugā. Kā pirmo var minēt „absolūto novitāti”, kur novitāte tiek vērtēta pēc patentu standartiem un dizainam ir jābūt jaunam salīdzinājumā ar vispārējo *prior art* līmeni. Šāds novitātes standarts nekad nav nostiprinājies praksē un tiesas ir ievērojami vairījušās no šāda standarta piekopšanas.⁷⁰ Teorētiski tas nozīmē, lai noteiktu vai konkrētais dizainparaugs ir jauns, būtu nepieciešams salīdzināt visus dizainparaugus, kas vēsturiski ir bijuši pieejami.⁷¹ Cik tas ir praktiski iespējams – tā ir cita lieta.

Savukārt otrs skaidrojums iegriežas pretējā virzienā: dizainam ir jāpiemīt „subjektīvai novitātei” un tas tiks uzskatīts par jaunu tikai tad, ja tiks pierādīts, ka konkrētais dizains autoram [dizainerim] nebija zināms tā radīšanas brīdī.⁷² Subjektīvā novitāte piešķir dizainparauga

---

*Par pieteikuma iesniegšanas datumu atzīstams datums, kad saņemts pieteikums, kurā ietverts lūgums reģistrēt dizainparaugu, nepieciešamās ziņas par reģistrācijas pieteicēju un attēls/-i, kas sniedz skaidru un pilnīgu priekšstatu par dizainparauga īpatībām

**Personai, kas noteiktā kārtībā iesniegusi dizainparauga pieteikumu jebkurā Parīzes savienības dalībvalstī vai jebkurā citā valstī vai valstu savienībā, ar kuru Latvija ir noslēgusi vienošanos par prioritātes tiesību atzīšanu, vai šīs personas tiesību pārņēmejam sešu mēnešu laikā no pirmā pieteikuma datumā air prioritātes tiesības (konvencijprioritāte)

⁶⁶ Skat. Dizainparaugu direktīvas 4.pantu; Skat. arī Dizainparaugu likuma 5.panta pirmo daļu

⁶⁷ Skat. Dizainparaugu direktīvas 5.pantu; Skat. arī Dizainparaugu likuma 6.panta pirmo daļu

⁶⁸ Reynolds R., Stoianoff N.P., Roy A. Intellectual Property “Text and Essential Cases”, Fifth edition, The Federation Press, Australia, 2015, 661.p.

⁶⁹ Bezzegh T. Main Features of The Harmonized European Design Law. European Integration Studies, Vol. 3, No. 1, Hungary, 2004, 3.p. Pieejams: www.uni-miskolc.hu/uni/res/kozlemenyek/2004/MAIN.doc [aplūkots 2017.gada 23.aprīlī]

⁷⁰ Suthersanen U. Design Law in Europe. Sweet & Maxwell, London, 2000, 197.p.

⁷¹ Miniotas M. Novelty and Individual Character in the Community Design Law. University of Lund, Master thesis, 2005, 13.p. Pieejams: <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOID=1554965&fileOID=1563502> [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]

⁷² Suthersanen U. Design Law in Europe. Sweet & Maxwell, London, 2000, 197.p.

īpašniekam tiesības atturēt trešās personas no sava izstrādātā dizaina kopēšanas.⁷³ Ar subjektīvo novitāti saprot gadījumus, kad no dizainera perspektīvas konkrētais dizainparaugs nav kāda jau eksistējoša dizainparauga imitācija, par kuru pēdējais būtu zinājis. Lielā mērā šāda pieeja atbilst oriģinalitātes kritērijam autortiesībās, proti, darba autors [dizainers] tiek aizsargāts arī tad, ja šāds darbs [dizains] jau ir pastāvējis agrāk, ja vien darba autors [dizainers] nav zinājis par pirmā darba esamību.⁷⁴ Turklāt, abām pieejām var būt vairākas variācijas: iepriekšējā produkta meklējumi var tikt veikti visa pasaulē (objektīvā novitāte) vai arī var būt ierobežoti ar konkrētu valsti, kurā tika pieprasīta aizsardzība (relatīvā novitāte).

Objektīvās absolūtās novitātes gadījumā, viss, kas bija pieejams sabiedrībai neatkarīgi no izpaušanas vietas, laika un veida nav pakļauts aizsardzībai un tas attiecas ne tikai uz iepriekš reģistrētiem dizainparaugiem, bet arī uz visiem pastāvošajiem veidoliem.⁷⁵ Savukārt subjektīvā relatīvā novitāte tika ietverta Vācijas un Beniluksa valstu apvienību dizainu likumos,⁷⁶ kurās tika piemērots pārbaudes process vadoties no attiecīgajām vietējās tirdzniecības aprindām. Līdzīgi subjektīvi–relatīvi kritēriji ir iekļauti arī Dizainparaugu direktīvā, nosakot, ka pieejamība sabiedrībai nozīmē konkrētas zināšanas par specializētajām nozarēm Kopienas teritorijā.⁷⁷

4.2. individuālais raksturs

Var uzskatīt, ka dizainparaugam piemīt individuāla būtība, „*ja kopējais iespaids, ko tas rada informētam lietotājam, atšķiras no vispārējā iespaida, ko šādam lietotājam rada jebkurš cits dizainparaugs, kas ir darīts pieejams sabiedrībai [..]*”.⁷⁸ Citiem vārdiem sakot – ja vien tas būtībā nerada tādu kopiespaidu, kādu jau sniedz *prior art* dizainparaugs.⁷⁹ Ievērojot iepriekš minēto ir pamats apgalvot, ka individuālais raksturs nozīmē noteikta līmeņa atšķirtspēju no citiem pastāvošiem dizainparaugiem. Turklāt, pastāvošā atšķirība no citiem *prior art* dizainparaugiem tiek vērtēta pēc tā, kādu iespaidu konkrētais dizainparaugs rada informētam

---

⁷³ Miniotas M. Novelty and Individual Character in the Community Design Law. University of Lund, Master thesis, 2005, 12.p. Pieejams: <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1554965&fileId=1563502> [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]

⁷⁴ Bezzegh T. Main Features of The Harmonized European Design Law. European Integration Studies, Vol. 3, No. 1, Hungary, 2004, 3.p. Pieejams: www.uni-miskolc.hu/uni/res/kozlemenyek/2004/MAIN.doc [aplūkots 2017.gada 23.aprīlī]

⁷⁵ Ibidem.

⁷⁶ Ibidem.

⁷⁷ Skat. Dizainparaugu direktīvas 6.panta pirmo daļu; Skat. arī Kopienas dizainparaugu regulas 7.panta pirmo daļu

⁷⁸ Skat. Dizainparaugu direktīvas 5.panta pirmo daļu; Skat. arī Kopienas dizainparaugu regulas 6.panta pirmo daļu

⁷⁹ Reynolds R., Stoianoff N.P., Roy A. Intellectual Property “Text and Essential Cases”, Fifth edition, The Federation Press, Australia, 2015, 662.p.

lietotājam, nevis jebkurai citai personai.⁸⁰ Cita starpā, etalizētāka informēta lietotāja jēdziena analīze tiek sniegta darba 4.3. nodaļā.

Attiecībā uz individuālā rakstura tvērumu ir vērts pieminēt EST sniegto skaidrojumu attiecībā uz dizainparauga individuālā rakstura tvērumu, gadījumā, ja tiek izmantotas *prior art* iezīmes, kas tiek apvienotas vēl neizpaustā izstrādājumā. Proti, EST atzina, Kopienas dizainparaugu regulā minēto individuālā raksturu kritēriju jāinterpretē tādējādi, ka, „*lai kāds dizainparaugs varētu tikt uzskatīts par apveltītu ar savdabīgumu [autora piezīme – individuālu raksturu], kopiespaidam, ko šis dizainparaugs rada informētam lietotājam, ir jāatšķiras no kopiespaida, ko šādam lietotājam rada nevis vairāku agrāku dizainparaugu atsevišķu iezīmju apvienojums, bet gan viens vai vairāki agrāki dizainparaugi atsevišķi*”.⁸¹ Citiem vārdiem sakot – katrs *prior art* sastāvdaļas radītais kopiespaids ir jāvērtē atsevišķi. Šādos apstākļos netiek pieļauta situācija, kad kāds varētu iegūt monopoltiesības izmantojot jau izpaustu dizainparaugu īpatnības.

Aizsargājama dizainparauga pazīme – individuālais raksturs – nav uzskatāma par kvalitātes prasību tādā nozīmē, ka konkrētajam dizainam jābūt īpaši pievilcīgam vai arī jāpārsniedz vidusmēra dizainera veikumu. Būtībā, individuālā rakstura kritērijs tikai pieprasa, lai dizainparaugs zināmā mērā atšķirtos no jau iepriekš pastāvošiem dizainiem.⁸² Autors norāda, ka nosakot dizainparaugu individuālo raksturu ir jāņem vērā gan dizainera brīvības pakāpe dizainparauga izveidošanā, gan tā pielietošanas mērķis un ražošanas nozare, kurai konkrētais izstrādājums ir piederīgs.⁸³

Rezumējot iepriekš minēto, nav nozīmes vai konkrētais dizainparaugs ir ar augstu vai zemu atšķirības pakāpi no līdzvērtīgiem dizainparaugiem – svarīgs ir kopiespaids, kādu tas rada informētam lietotājam. Kā arī, nosakot individuālo raksturu attiecīgajā dizainparaugā, ir nepieciešams konstatēt atšķirīgu kopiespaidu, kuru rada nevis *prior art* īpatnību apvienojums, bet gan katra *prior art* īpatnība atsevišķi.

4.3. informēts lietotājs

Ievērojot iepriekšējā nodaļā izklāstīto, ir saprotams, ka dizainparauga individuālā rakstura noteikšanai ir nepieciešams vērtēt tā atstāto kopiespaidu uz informētu lietotāju. Tomēr nedz

---

⁸⁰ Skat. Dizainparaugu direktīvas 13. un 14. apsvērumu

⁸¹ Skat. EST 2014.gada 19.jūlija spriedumu lietā: C-345/13, *Karen Millen Fashions Ltd v. Dunnes Stores, Dunnes Stores (Limerick) Ltd.*, para. 35. Pieejams: <http://curia.europa.eu> [aplūkots 2017.gada 1.maijā]

⁸² Kur A. *Industrial Design protection in Europe – Directive and Community Design*. 2003, 6.p. Pieejams: http://atrip.org/wp-content/uploads/2016/06/s05-Kur_art.doc [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]

⁸³ Skat. EST 2015.gada 13.maija spriedumu lietā: T-15/13, *Group Nivelles v. OHIM, Easy Sanitary Solutions BV*, para. 130. Pieejams: <http://curia.europa.eu> [aplūkots 2017.gada 2.maijā]; Skat. arī EST 2010.gada 22.jūnija spriedumu lietā: T-153/08, *Shenzhen Taiden Industrial Co. Ltd v. OHIM*, paras. 42.-43. Pieejams: <http://curia.europa.eu> [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]

Kopienas dizainparaugu regula, nedz arī Dizainparaugu likums nesniedz šī jēdziena – informēts lietotājs – skaidrojumu. Šādā situācijā varētu rasties problēmas ar dizainparauga individuālā rakstura noteikšanu, ja vien EST un dalībvalstu nacionālās tiesas nebūtu pievērsušas uzmanību šī jēdziena interpretācijai.

No Vācijas prakses izriet, ka informēts lietotājs ir vērīgāks nekā vidusmēra patērētājs, bet nav eksperts. Informēts lietotājs uzlūko konkrēto produktu ar zināmu rūpību, un seko līdzi vispārējiem nozares sasniegumiem, bet nav speciālists ar izteiktām zināšanām par visām iespējamajām atšķirībām starp produktiem attiecīgajā nozarē.⁸⁴ Turklāt, ar jēdzienu „informēts lietotājs” apzīmē tādu lietotāju, kam ir īpaša modrība vai nu personiskā pieredze, vai plašas zināšanas attiecīgajā jomā.⁸⁵

Informēta lietotāja jēdzienā „lietotāja” statuss nozīmē, ka attiecīgā persona lieto ražojumu, kurā iekļauts dizainparaugs, atbilstoši šā ražojuma mērķim. Savukārt īpašības vārds „informēts” norāda uz to, ka lietotājs, kas nav projektētājs vai tehnisks eksperts, ir pazīstams ar dažādiem dizainparaugiem, kas pastāv attiecīgajā nozarē un, ka viņam ir noteiktas zināšanas par elementiem, kas parasti ietverti šajos dizainparaugos, un ka viņš, ņemot vērā viņa ieinteresētību attiecīgajos ražojumos, to lietošanas laikā izrāda relatīvi augstu uzmanības līmeni.⁸⁶ No iepriekš minētā izriet, ka informētam lietotājam ir jāpārzina konkrētās nozares īpatnības, lai varētu tikt izvērtēta individuālā rakstura pastāvēšana konkrētā dizainparaugā.

Autorprāt ir pamatoti piekrist pastāvošajai tiesu praksei, kas ir formējusi „informēta lietotāja” jēdzienisko tvērumu. Tā būtu absurda situācija, ja par informētu lietotāju varētu atzīt tikai tādas personas, kuras varētu atzīt par noteiktas nozares ekspertiem, nevis par tādiem, kam piemīt adekvātas zināšanas par attiecīgajai nozarei raksturīgajiem dizainparaugiem.

---

⁸⁴ EC. Legal review on industrial design protection in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union, Belgium, 2016, 63.p. Pieejams: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/17007> [aplūkots 2017.gada 20.aprīlī]

⁸⁵ Skat. EST 2013.gada 21.novembra spriedumu lietā: T-337/12, *El Hogar Perfecto del Siglo XXI v. OHIM*, para. 27. Pieejams: <http://curia.europa.eu> [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]

⁸⁶ Skat. EST 2010.gada 22.jūnija spriedumu lietā: T-153/08, *Shenzhen Taiden Industrial Co. Ltd v. OHIM*, paras. 46.-47. Pieejams: <http://curia.europa.eu> [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]; Skat. arī EST 2011.gada 20.oktobra spriedumu lietā: C-281/10, *PepsiCo, Inc. v. Grupo Promer Mon Graphic SA*, para. 59. Pieejams: <http://curia.europa.eu> [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]; EWHC (Patents Court), *Apple v. Samsung*, Case No. HC11C03050, 09 July 2012, para. 34. Pieejams: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Patents/2012/1882.html> [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]

5. FUNKCIONALITĀTES DOKTRĪNA UN REZERVES DAĻAS

Savulaik amerikāņu izcelsmes modernās arhitektūras aizsācējs Luijs Henrijs Sullivans (angl. *Louis Henry Sullivan; 1856 – 1924*) savā darbā „Idejas autobiogrāfija” ir uzsvēris, ka „forma seko funkcijai.”⁸⁷ Tomēr autors norāda, ka vadoties no vispārpieņemtas nostājas izstrādājumam piemītošās tehniskās funkcijas nav uzskatāmas par dizainparaugu aizsardzības priekšmetu. Galvenokārt visi dizainparaugu likumi izslēdz iespēju aizsargāt tādu izstrādājumu, kam piemīt vienīgi funkcionālas.⁸⁸ Papildus tam, gan nacionālā, gan ES līmenī aizsardzība netiek piešķirta tādām izstrādājuma īpašībām, kurām jābūt atveidotām noteiktā formā un izmēros, lai konkrēto izstrādājumu, kurā šis dizainparaugs iekļauts, varētu mehāniski savienot ar citu izstrādājumu.⁸⁹ Kopienas dizainparaugu regulas ietvaros šāds aizsardzības ierobežojums ir paredzēts, lai netiktu kavēti tehnoloģiskie jauninājumi.⁹⁰ Funkcionālie elementi, vārda tiešajā nozīmē, ir tādi elementi, kas izstrādājumam vai ierīcei ļauj pildīt tai paredzēto funkciju.⁹¹ Sākotēji EK deklarētajā nodomā⁹² tika izvirzīts mērķis aizsargāt gan funkcionālus, gan estētiskus dizainparaugus, tomēr šī brīža regulējums akcentē dizainparaugam piemītošās estētiskās vērtības, nevis funkcionālos apsvērumus.

5.1. izstrādājuma tehniskās funkcijas

Spēkā esošais regulējums nosaka, ka aizsardzība netiek piešķirta izstrādājuma ārējam veidolam, kas ir atkarīgs vienīgi no tā tehniskajām funkcijām.⁹³ Ģenerālvokāts Mr. Ruiz-Jarabo Colomer savulaik ir norādījis, ka „[...] funkcionalitātes pakāpei ir jābūt ievērojami augstākai, lai izvērtētu pamatu atteikumam reģistrēt dizainparaugu; apstrīdētajai īpatnībai ir jābūt ne tikai nepieciešamai, bet jāieņem arī būtiska loma noteikta tehniska rezultāta

---

⁸⁷ Sullivan L.H., *The Autobiography Of An Idea*. Press Of The American Institute Of Architects, Inc., New York, 1924, 258.p. Pieejams: <https://archive.org/details/autobiographyofa005655mbp> [aplūkots 2017.gada 22.aprīlī]

⁸⁸ Fryer W.T. An Overview of Industrial Design Law Global Development. *University of Baltimore Intellectual Property Law Journal*, Vol. 10, No. 2, 2002, 65.p. Pieejams: http://datubazes.lanet.lv:2897/HOL/Page?handle=hein.journals/ubip10&div=12&start_page=63&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults [aplūkots 2017.gada 4.aprīlī]

⁸⁹ Skat. Kopienas dizainparaugu reguas 8.panta otro daļu; Skat. arī Dizainparaugu direktīvas 7.panta otro daļu; Dizainparaugu likuma 8.panta trešo daļu

⁹⁰ Skat. Kopienas dizainparaugu regulas preambulas 10. apsvērumu

⁹¹ Afori O.F. The Role of the Non-Functionality Requirement in Design Law. *Fordham Intellectual Property, Media and Entertainment Law Journal*. Vol. 20, No. 3, Art. 5, [B.v.], 2010, 849.p. Pieejams: <http://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1460&context=iplj> [aplūkots 2017.gada 25.aprīlī]

⁹² Commission of the European communities. *Green Paper on the Legal Protection of Industrial Designs*, Brussels, 1991, para. 5.4.4.2. Pieejams: http://aei.pitt.edu/1785/1/design_gp_1.pdf [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]

⁹³ Skat. Kopienas dizainparaugu reguas 8.panta pirmo daļu; Skat. arī Dizainparaugu direktīvas 7.panta pirmo daļu; Dizainparaugu likuma 8.panta otro daļu

sasniedzšanā: forma seko funkcijai.”⁹⁴ No šāda apgalvojuma izriet, ka aizsardzību var tikt piešķirta arī tādām izstrādājumiem kam ir zināma funkcionalitātes pakāpe, vienīgi ir nepieciešams, lai arī cita izstrādājuma ārējā veidola īpatnības šo tehnisko funkciju spētu īstenot.

Attiecībā uz to kā interpretēt šī ierobežojuma tvērumu, tiesību doktrīnā ir vērojamas atšķirīgas pieejas. Pirmā – tā sauktā „noteicošā” (*mandatory*) pieeja – aizsardzību nepiešķir tādām izstrādājuma ārējā veidola īpatnībām, kuru tehniskās funkcijas nosaka to formu. Kamēr šīs tehniskās funkcijas var tikt sasniegtas citā formā, izslēgšana no aizsardzības nav piemērojama. Savukārt otra – tā sauktā „kautālā” (*causative*) pieeja – aizsardzību nepiešķir tādām izstrādājuma ārējā veidola īpatnībām, kuru cēlonis ir radies no funkcionāliem apsvērumiem, tādā nozīmē, ka dizainers bija motivēts vienīgi no tehniskajiem apsvērumiem dizaina izstrādes procesā.⁹⁵

Šobrīd lielākoties visas ES dalībvalstis nacionālā līmenī atzīst noteicošo pieeju, tomēr EUIPO ir devusi priekšroku kautālai pieejai.⁹⁶ EUIPO atteikšanās no saistošās pieejas ir balstīta uz bažām par iespējamu situāciju, kur konkrētu tehnisku risinājumu var sasniegt tikai ar diviem dizainiem. Tas rada situāciju, kurā hipotētiski šie abi risinājumi varētu būt pamats dizainparauga reģistrācijai, kas varētu vienlaicīgi piederēt vienai personai, kā rezultātā neviens cits nebūtu tiesīgs ražot konkurējošu produktu, kas spētu veikt to pašu tehnisko funkciju.⁹⁷ Autors norāda, ka praksē nav vienota konsensa attiecībā uz situāciju, kad tehniskā funkcionalitāte neietekmē konkrētā izstrādājuma ārējā veidola īpatnības, bet gan ir uzskatāma par vienīgo dizaina noteicošo faktoru. Turklāt, tieši šādu apsvērumu dēļ Diseldorfas apelācijas instances tiesa vērsās EST ar prejudiciālu jautājumu, attiecībā uz to, kā ir nepieciešams interpretēt Kopienas dizainparaugu regulā paredzēto funkcionalitātes ierobežojumu.⁹⁸

---

⁹⁴ Opinion of advocate general Ruiz-Jarabo Colomer in case C-299/99, 2001, para. 34. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=46007&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=33256> [aplūkots 2017.gada 7.maijā]

⁹⁵ Mont. J.J., Janis M.D. Functionality in design protection systems. Journal of Intellectual Property Law, Vol. 19, No. 2, 2012, 289.p.

Pieejams: http://datubazes.lanet.lv:2897/HOL/Page?handle=hein.journals/intpl19&div=14&start_page=261&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults [aplūkots 2017.gada 3.maijā]; Skat. arī Conea A.M. The Requirements For Protection of the Community Design. Lex ET Scientia, Juridical Series, Vol. 18, 139.p. Pieejams: http://datubazes.lanet.lv:2897/HOL/Page?handle=hein.journals/lexetsc18&div=16&start_page=129&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults [aplūkots 2017.gada 3.maijā]; Skat. arī Tritton G. Intellectual Property in Europe. Second Edition. Sweet & Maxwell, London, 2002, 399.p.

⁹⁶ Mont J.J., Janis M.D. Functionality in design protection systems. Journal of Intellectual Property Law, Vol. 19, No. 2, 2012, 289.p. Pieejams: http://datubazes.lanet.lv:2897/HOL/Page?handle=hein.journals/intpl19&div=14&start_page=261&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults [aplūkots 2017.gada 7.maijā]

⁹⁷ Turpat, 290.p.

⁹⁸ Skat. Request for a preliminary ruling from the Oberlandesgericht Düsseldorf (Germany) lodged on 15 July 2016, *DOCERAM GmbH v CeramTec GmbH*. Pieejams: <http://curia.europa.eu> [aplūkots 2017.gada 5.maijā]

Attiecībā uz funkcionalitātes aspektu praksē ir aprobētas vismaz divas interpretācijas metodes, kuras ir iespējams piemērot funkcionalitātes pakāpes noteikšanā, kas, cita starpā, var rezultēties atšķirīgā iznākumā, proti:

1. Formu daudzveidības jeb „*multiplicity of forms*” teorija – tehniskās funkcionalitātes izņēmums, kas ir iekļauts Kopienas dizainparaugu reuglas 8.panta pirmajā daļā ir piemērojams tikai tad, ja konkrēto tehnisko funkciju nevar sasniegt ar alternatīvu dizainparaugu; proti, ja dizainers var izvēlēties starp diviem vai vairākiem dizainiem, izstrādājuma ārējā veidola īpatnības nevar tikt atzītas par tādām, kuras vienīgi nosaka izstrādājuma tehniskās funkcijas;⁹⁹ un
2. Funkcionālo apsvērumu teorija – tiek uzdots jautājums vai konkrētā izstrādājuma izstrādes procesā dizaineris izvērtēja vienīgi tehniskās funkcijas. Ja izstrādājuma īpatnības ir orientētas uz funkcionaliti, tad aizsardzība netiks piešķirta.¹⁰⁰

Ir saskatāma līdzība starp iepriekš minēto „noteicošo” pieeju un formu daudzveidības teoriju, kur pamatā tiek liegta dizainparauga aizsardzība tādām izstrādājumiem, kuru dizainerim nepastāv izvēles brīvība attiecībā uz citām ārējā veidola īpatnībām, kas varētu sasniegt konkrēto tehnisko funkciju. Pastāvošā problemātika attiecībā uz iepriekš minēto teoriju piemērošanu liek domāt, ka EST šajā jautājumā varētu sniegt īpaši niansētu atbildi, kas sekmētu vienveidīgas prakses attīstību ES kontekstā.

5.2. izstrādājuma atbilstība precīzai formai un izmēriem jeb „must-fit”

Atbilstoši regulējumam, dizainparaugu aizsardzību var piešķirt izstrādājuma ārējam veidolam vai tā daļai, nevis pašam izstrādājumam.¹⁰¹ Atsevišķos gadījumos, kad konkrētā izstrādājuma ārējais veidols tiek aizsargāts, šo tiesību īpašniekam piemīt monopols attiecībā uz pašu izstrādājumu, kaut gan šādas monopoltiesības nav *de jure*, bet gan *de facto*. Ievērojot minēto, likumdevēji ir radījuši izņēmumus attiecībā uz dizainparaugu aizsardzību, cenšoties novērst *de facto* aizsardzības pastāvēšanu attiecībā uz pašu izstrādājumu un tam piemītošajām īpatnībām vienlaikus.¹⁰² Atbilstoši Kopienas dizainparaugu regulas un nacionālajam regulējumam, aizsardzība netiek piešķirta tādām izstrādājuma ārējā veidola īpatnībām, „*kurām ir jābūt atveidotām noteiktā formā un izmēros, lai konkrēto izstrādājumu, kurā šīs*

⁹⁹ Skat. ECWH (Patents Court), *Dyson v. Vax*, Case No. HC10C0012629, 29 July 2010, para. 30. Pieejams: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Patents/2010/1923.html> [aplūkots 2017.gada 5.maijā]

¹⁰⁰ Skat. Turpat, paras. 35.-36.

¹⁰¹ Skat. Dizainparaugu likuma 1.panta pirmo daļu

¹⁰² Suluk C. Protection of spare part designs. 6.p.
Pieejams: http://www.fikrimulkiyet.com/files/Content/89_s2c_1qfxm.pdf [aplūkots 2017.gada 7.maijā]

dizainparaugs iekļauts, varētu mehāniski savienot ar citu izstrādājumu”.¹⁰³ Tiesību doktrīnā¹⁰⁴ šādi izstrādājumi tiek dēvēti par „*must-fit*” detaļām. Par kanonisku „*must-fit*” detaļas piemēru var atzīt automobiļa izplūdes cauruli, kuru ir nepieciešams ražot atbilstoši noteiktām dimensijām, lai to varētu mehāniski savienot ar pašu automobili. Tiesa gan, tas nozīmē, ka dizainparaugu aizsardzību nevar attiecināt vienīgi uz „*must-fit*” izstrādājuma īpatnībām, nevis visu izstrādājumu kopumā.

Tomēr nedz nacionālā, nedz ES regulējuma kontekstā šādu „*must-fit*” detaļu aizsardzība nav ierobežota attiecībā uz dizainparaugiem, kas kalpo, lai vairākus savstarpēji nomaināmus ražojumus samontētu vai savienotu moduļu sistēmā, ja vien tiem piemīt atbilstība novitātes un individuālā rakstura kritērijiem.¹⁰⁵ Galvenie apsvērumi šādas aizsardzības piešķiršanai ir norādīti gan Kopienas dizainparaugu regulas,¹⁰⁶ gan Dizainparaugu direktīvas¹⁰⁷ preambulās, proti, mehāniskie savienojumi tiek atzīti par svarīgu modulāro ražojumu novitātes sastāvdaļu ar ievērojamu tirdzniecības vērtību, tādēļ tos pieņemts aizsargāt. Par tipisku modulāras sistēmas piemēru var atzīt saliekamus veidošanas blokus vai savienojamas plāksnes. Šis jēdziens ir īpaši saistošs mēbeļu ražošanas nozarei, jo tas aptver tādus priekšmetus kā rakstāmgaldus, kurus var veidot vairāki mazāka izmēra galdi, kas var būt savienoti alternatīvās konfigurācijās.¹⁰⁸ Moduļu sistēmas izņēmums ir attiecināms uz savienojumiem, kur pastāv cieša fiziskā saikne starp diviem individuāliem izstrādājumiem. Turklāt norāde uz „savstarpēji nomaināmiem ražojumiem modulārā sistēmā” liecina, ka ir vajadzīgs kas vairāk par saskarni starp diviem produktiem.¹⁰⁹ Viljams Kornišs (angļ. *William R. Cornish*) un Dāvids Levelins (angļ. *David Llewelyn*) norāda, ka šādi īpaši noteikumi ir uzskatāmi apņēmīgas lobēšanas galaproduktu.¹¹⁰ Svarīgi piebilst, ka šis izņēmums neparedz aizsardzību tāda izstrādājuma ārējā veidola īpatnībām, kas ir atkarīgas vienīgi no izstrādājuma tehniskajām funkcijām.¹¹¹

---

¹⁰³ Skat. Kopienas dizainparaugu reguas 8.panta otro daļu; Skat. arī Dizainparaugu direktīvas 7.panta otro daļu; Dizainparaugu likuma 8.panta trešo daļu

¹⁰⁴ Skat. Beldiman D., Blanke-Roeser C. *European Design Law: Considerations Relating to Protection of Spare Parts for Restoring a Complex Product's Original Appearance*. Max Planck Institute for Innovation and Competition, Germany, 2015, 916.p. Pieejams: <http://paperity.org/p/74864819/european-design-law-considerations-relating-to-protection-of-spare-parts-for-restoring-a> [aplūkots 2017.gada 5.maijā]

¹⁰⁵ Skat. Kopienas dizainparaugu regulas 8.panta trešo daļu; Skat. arī Dizainparaugu direktīvas 7.panta trešo daļu; Dizainparaugu likuma 9.panta ceturto daļu

¹⁰⁶ Skat. Preambulas 11. apsvērumu

¹⁰⁷ Skat. Preambulas 15. apsvērumu

¹⁰⁸ EUIPO. General questions, para 1.7. Pieejams: <https://oami.europa.eu/ohimportal/en/cd-general-questions#1.8> [aplūkots 2017.gada 9.maijā]

¹⁰⁹ Laddie H., Prescott P., Vitoria M., Speck A., Lane L. *The Modern Law of Copyright and Design*. Third edition. Vol. 2, Butterworths, London, para. 43.112, 1963.p.

¹¹⁰ Skat. Cornish W. Llewelyn D. *Intellectual property: Patents, Copyright, Trade marks and allied rights*. Sixth edition. Sweet & Maxwell. London, 2007, 580.p.; Skat. arī Tritton G. *Intellectual property in Europe*. Second Edition, Sweet & Maxwell, London, 2002, 401.p.

¹¹¹ Throne C., Bennett S. *A User's Guide to Designs Law*. Bloomsbury professional, England, 2010, 56.p.

5.3. izstrādājuma atbilstība noteiktam izskatam jeb „must-match”

Līdztekus iepriekš minētajām „*must-fit*” detaļām, no aizsardzības tiek arī izslēgtas tādas, kuras ir nepieciešams atveidot noteiktā veidā, lai tās varētu saskaņot ar kompleksa izstrādājuma radīto kopējo iespaidu. Tās ir tāda kompleksa izstrādājuma detaļas, kuras ir atkarīgas no kāda cita izstrādājuma arējā veidola, kurā dizainers tās ir paredzējis kā neatņemamu sastāvdaļu¹¹² jeb „*must-match*” detaļas. Arī šīs detaļas ir nepieciešams ražot noteiktā veidā, tomēr atšķirībā no „*must-fit*” detaļām, kuru mērķis ir īstenot noteiktu funkciju, „*must-match*” detaļas attiecas uz estētiskiem aspektiem kompleksā izstrādājumā. Citiem vārdiem, „*must-match*” noteikumi attiecas uz tādas detaļas dizainu, kuru ir paredzēts izmantot, lai atjaunotu kompleksa izstrādājuma sākotnējo izskatu (piemēram, automobiļa virsbūves panelis, kas tiek izmantots, lai atjaunotu tā sākotnējo izskatu).¹¹³ Tās ir tādas detaļas, kuras estētiskā ziņā ir pakārtotas cita izstrādājuma radītajam kopiespaidam.¹¹⁴

Ievērojot to, ka gan Kopienas dizainparaugu regula, gan Dizainparaugu direktīva paredz vienotu pieeju attiecībā pret „*must-fit*” detaļām, šāda vienota pieeja nav saskatāma „*must-match*” detaļu gadījumā. Atbilstoši Kopienas dizainparaugu regulai „*must-match*” detaļas tā pat kā „*must-fit*” detaļas netiek aizsargātas. Proti, Kopienas dizainparaugu regula nosaka, ka „[.] ar Kopienas dizainparaugu neaizsargā tādu dizainparaugu, kas ir sastāvdaļa kompleksā ražojumā un kuru izmanto [.] ar nolūku labot šo komplekso ražojumu, lai atjaunotu tā sākotnējo izskatu”,¹¹⁵ kas ir pazīstama arī kā „labošanas klauzula”. Iepazīstoties ar ārvalstu judikatūrā paustajām atziņām, var atzīt, ka, piemēram, cita ražotāja izplatīti automobiļa vieglmetāla diski netiek aptverti ar Kopienas dizainparaugu regulā ietvertu „labošanas klauzulu”. Attiecībā uz iespējām veikt labojumus kompleksā izstrādājumā, pastāv uzskats, ka dublikātu vieglmetāla diski normālā kārtā netiek lietoti, lai atjaunotu kompleksa izstrādājuma (automobiļa) sākotnējo izskatu, bet gan tās modernizācijas vajadzībām.¹¹⁶ Tādējādi Anglijas un Velsas Augstāka tiesa savā spriedumā ir centusies uzsvērt nepieciešamo mērķi atjaunot sākotnējo izskatu, nevis jebkādu citu izskatu, ko var sasniegt veicot nepieciešamos remontdarbus.

¹¹² Grooves P.J. Intellectual property rights and their valuation. A handbook for bankers, companies and their advisers. Woodhead Publishing Ltd, England, 1997, 71.p.

¹¹³ Elam V. CAD Files and European Design Law. Journal of Intellectual Property, Information Technology and E-Commerce Law, Vol. 7., [B.v.], 2016, para. 103, 158.p Pieejams: https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-7-2-2016/4439/elam%2C%20cad%20files%20and%20european%20design%20law%2C%20jipitec_7_2_2016_146.pdf [aplūkots 2017.gada 8.maijā]

¹¹⁴ Waelde C., Brown A., Kheria S., Cornwell J. Contemporary Intellectual Property: Law and Policy. Fourth edition. Oxford University press, United Kingdom, 2016, 339.p.

¹¹⁵ Skat. Kopienas dizainparaugu regulas 110.panta pirmo daļu

¹¹⁶ Skat. EWHC (Patents Court), *Bayerische Motoren Werke Aktiengesellschaft (BMW) v. Round and Metal Ltd., Phillip David Gross*, Case No. HC11C02291, 27 July 2012, para 82. Pieejams: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Patents/2012/2099.html> [aplūkots 2017.gada 7.maijā]

Turklāt šāda labošanas klauzula nav ietverta Dizainparaugu direktīvā,¹¹⁷ kas rezultējas ar ievērojami atšķirīgu praksi aizsardzības piešķiršanā „*must-match*“ detaļām Kopienas dizainparaugu un nacionāla dizainparauga gadījumā. Savulaik prezentētajā EKK priekšlikumā¹¹⁸ tika ietverts aicinājums veikt izmaiņas Dizainparaugu direktīvā, ieviešot tajā labošanas klauzulu līdzīgi kā tas ir noteikts Kopienas dizainparaugu regulā, proti:

„1. Dizainparauga aizsardzība neattiecas uz dizainparaugu, kas ir kompleksa ražojuma sastāvdaļa, kuru šīs direktīvas 12. panta 1. punktā nozīmē izmanto šā kompleksā ražojuma remontam, lai atjaunotu tā sākotnējo izskatu.

*2. Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāji ir pienācīgi informēti par rezerves daļu izcelsmi, lai, balstoties uz informāciju, varētu izvēlēties starp konkurējošām rezerves daļām.”*¹¹⁹

2014.gadā šis priekšlikums tika atsaukts,¹²⁰ kas rezultējās ar atšķirīgu pieeju labošanas klauzulas pieņemšanā dalībvalstu starpā.¹²¹ Šobrīd Dizainparaugu direktīva nosaka, ka „[..] dalībvalstis patur spēkā esošās tiesību normas attiecībā uz dizainparaugu izmantošanu sastāvdaļām, ko izmanto kompleksa ražojuma remontam tā, lai atjaunotu tā sākotnējo izskatu, un ievieš šajos noteikumos grozījumus tikai, ja nolūks ir liberalizēt šādu sastāvdaļu tirdzniecību.”¹²² Tas nozīmē, ka ES dalībvalstīm arī turpmāk nav aizliegts saglabāt *status quo* attiecībā uz „*must-match*” detaļu aizsardzību un neievieš regulējumu, kas liberalizētu šādu detaļu tirdzniecību.

Piemēram, Beļģija, Ungārija, Īrija, Itālija, Latvija*, Luksemburga, Nīderlande, Polija, Spānija un Apvienotā Karaliste ir pieņēmusi noteikumus, kas būtiski līdzinās Kopienas dizainparaugu regulā noteiktajam, kamēr tādas valstis kā Austrija, Dānija, Somija, Francija, Vācija, Portugāle un Zviedrija šādu regulējumu nacionālā līmenī paredzējusi nav.¹²³ Tādējādi

---

*Skat. Dizainparaugu likuma 13.panta trešo daļu. Latvijā reģistrēta dizainparauga īpašnieks savas izņēmuma tiesības nevar attiecināt uz personu, kas izmanto dizainparaugu, ja izpildās šādi nosacījumi: 1) izstrādājums, kurā šis dizainparaugs īstenots vai iekļauts, ir kompleksa izstrādājuma sastāvdaļa (komponents); 2) dizainparaugs ir atkarīgs no kompleksā izstrādājuma ārējā veidola (pakārtots tam); 3) dizainparauga izmantošanas mērķis ir nodrošināt kompleksā izstrādājuma remontu, lai atjaunotu tā sākotnējo ārējo veidolu.

¹¹⁷ Beldiman D., Blanke-Roeser C. European Design Law: Considerations Relating to Protection of Spare Parts for Restoring a Complex Product's Original Appearance. Max Planck Institute for Innovation and Competition, Germany, 2015, 916.p. Pieejams: <http://paperity.org/p/74864819/european-design-law-considerations-relating-to-protection-of-spare-parts-for-restoring-a> [aplūkots 2017.gada 8.maijā]

¹¹⁸ EKK priekšlikums veikt izmaiņas Dizainparaugu direktīvā, COM(2004) 582 final, 2004. Pieejams: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com\(2004\)0582_/com_co\(2004\)0582_lv.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com(2004)0582_/com_co(2004)0582_lv.pdf) [aplūkots 2017.gada 8.maijā]

¹¹⁹ Turpat, 12.lpp. Pieejams: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com\(2004\)0582_/com_com\(2004\)0582_lv.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com(2004)0582_/com_com(2004)0582_lv.pdf) [aplūkots 2017.gada 8.maijā]

¹²⁰ ESOV. Informācija un paziņojumi, C153, sēj. 57., 2014. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2014:153:FULL&from=EN> [aplūkots 2017.gada 8.maijā]

¹²¹ Skat. Beldiman D., Blanke-Roeser C. An International Perspective on Design Protection of Visible Spare Parts. Springer, Switzerland, 2017, 41.p.

¹²² Skat. Dizainparaugu direktīvas 14.pantu

¹²³ ESOV. Informācija un paziņojumi, C153, sēj. 57., 2014. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2014:153:FULL&from=EN> [aplūkots 2017.gada 8.maijā]

daudzu ES dalībvalstu nacionālais regulējums var tikt izmantots, lai aizsargātu sastāvdaļas (rezerves daļas, kuras ir paredzētas kompleksa izstrādājuma labošanai), kamēr citās dalībvalstīs nacionālo regulējumu šādam mērķim izmantot nevar. Tas arī nozīmē to, ka katrā dalībvalstī, kurā ir atļauts reģistrēt aizsardzību šādām rezerves daļām, to ir jādara atsevišķi. Kopienas dizainparauga pieteikums nepiešķirs aizsardzību izstrādājuma sastāvdaļām, kuru mērķis ir veikt labojumus kompleksā izstrādājumā.¹²⁴

Jānorāda uz Dizainparaugu direktīvas 14.panta relatīvi šauru tvērumu. Proti, gadījumā, ja konkrētās sastāvdaļas tiktu piedāvātas citiem mērķiem, piemēram, kā modes alternatīva, tad šādu situāciju nevarētu aptvert ar Dizainparaugu direktīvas 14.pantā noteikto. Līdzīgi Dizainparaugu direktīvas 14.pantu nevar attiecināt uz tādām sastāvdaļām, kas tiktu piedāvātas ar mērķi veikt labojumus kompleksā izstrādājumā, bet nebūtu līdzīgas oriģinālam.¹²⁵ Tā kā konkurentiem nav iespēju attīstīt līdzvērtīgus produktus, aizsargātā dizainparauga īpašnieks pilnībā monopolizē otreizējo tirgu. Pamats uzskatīt, ka šādā gadījumā dizainparauga īpašnieks saņem lielāku komerciālu labumu, nekā piešķirtais statuss to spētu atspēkot; tā vietā, lai saņemtu taisnīgu atlīdzību par konkrēto dizainparaugu, pēdējais saņem nesamērīgu atalgojumu saskaņā ar piešķirtajām monopoltiesībām.¹²⁶ Šādu rezerves daļu aizsardzības noved pie augstākām patēriņa cenām dažās dalībvalstīs, sakarā ar oriģinālo detaļu ražotāju dominējošo stāvokli rezerves daļu tirgū.¹²⁷ Šādos apstākļos citi rezerves daļu izplatītāji ir ierobežoti savās tiesībās ražot konkrētās rezerves daļas, kas ir paredzētas ar mērķi atjaunot kompleksa izstrādājuma sākotnējo izskatu.

Savulaik arī Anglijas Augstākā tiesa ir vērsusies ar jautājumu EST, vai automobiļa virsbūves komponentu ražotāja atteikšanās piešķirt tiesības šādas detaļas izplatīt citiem ir *prima facie* uzskatāma par dominējoša stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, kas ir pretrunā ar EEK līguma* noteikumiem. Tika nostiprināts, ka reģistrētā dizainparauga īpašnieka atteikšanās no šādu tiesību piešķiršanas trešajām personām, pat par ievērojamu honorāra piešķiršanu, nevar

---

*1957.gada 25.marta Eiropas Ekonomiskās kopienas dibināšanas līguma 86.pantu. Pieejams: http://ec.europa.eu/archives/emu_history/documents/treaties/rometreaty2.pdf [aplūkots 2017.gada 13.maijā], kas pēc 2007.gada Lisabonas līguma grozījumiem tika pārsaukts par Līgumu par Eiropas Savienības darbību. Bijušā EEK līguma 86.pants ir identisks LESD 102.pantam. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=LV> [aplūkots 2017.gada 13.maijā]

¹²⁴ EC. Legal review on industrial design protection in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union, Belgium, 2016, 136-137.pp. Pieejams: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/17007> [aplūkots 2017.gada 20.aprīlī]

¹²⁵ Tritton G. Intellectual property in Europe. Second Edition, Sweet & Maxwell, London, 2002, 405.p.

¹²⁶ Rodrigues Jr. E.B. The General Exception Clauses of TRIPS Agreement. Cambridge University press, UK, 2012, 268.p.

¹²⁷ EC. Legal review on industrial design protection in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union, Belgium, 2016, 164.p. Pieejams: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/17007> [aplūkots 2017.gada 20.aprīlī]

tikt uzskatīta par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.¹²⁸ Tomēr citā lietā EST atzina, ka šīs ekskluzīvās monopoltiesības var tikt ierobežotas, ja tiek konstatēta ļaunprātīga rīcība dominējošā stāvokļa izmantošanā, piemēram, konkrētā dizainparauga īpašnieka patvaļīgs atteikums piegādāt konkrētās rezerves daļas neatkarīgiem labotājiem, nepamatoti augstu cenu noteikšana vai arī šādu rezerves daļu turpmāka neizplatīšana, lai gan daudzas šī modeļa automašīnas joprojām atrastos aprītē, ar noteikumu, ka šāda rīcība var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.¹²⁹ Empīriski novērojumi liecina, ka automobiļu ražotāji Eiropas valstīs, kurās netiek paredzēta dizaina aizsardzība rezerves daļām, kontrolē aptuveni 85–95 procentus no sekundārā tirgus.¹³⁰

Autora ieskatā šāda fragmentācija dalībvalstu regulējumos nesekmē vienota tirgus viedošanas ES kā arī nenodrošina konsekvētu dizainparauga īpašnieka tiesību ievērošanu visās dalībvalstīs. Kaut arī viens no Dizainparaugu direktīvas apsvērumiem¹³¹ mudina nodrošināt reģistrēta dizainparauga īpašniekam līdzvērtīgu aizsardzību visās dalībvalstīs, lai atvieglotu brīvu preču apriti, „*must-match*” detaļu gadījumā tas netiek īstenots – ievērojot to, ka noteiktas valstu grupas paredz šādu detaļu aizsardzību, bet citas nē. Autors arī vērs uzmanību uz EST sniegto skaidrojumu Itālijas Republikas Turīnas pirmās instances tiesai, kurā tiek noteikts, ka citiem rezerves daļu ražotājiem nav atļauts uz saviem izstrādājumiem izvietot apzīmējumu, kas ir identisks ar mehāniskā transportlīdzekļa reģistrētu preču zīmi.¹³² Kamēr problemātika šķietami ir saistīta ar mehānisko transportlīdzekļu rezerves daļu ražošanas nozari, tā attiecas arī uz tehnoloģiju, ražošanas līdzekļu un patēriņa preču industrijām.¹³³

Ievērojot minēto, pastāvošā difference „*must-match*” rezerves daļu regulējumā rada absurdu situāciju, kur šādas „*must-match*” rezerves daļas nevar tikt aizsargātas kā Kopienas dizainparaugs, tomēr atsevišķās dalībvalstīs šāda aizsardzība var tikt nodrošināta atbilstoši Dizainparaugu direktīvas noteikumiem. Proti, vēl ar vien var izmantot iespēju un šādas rezerves

---

¹²⁸ Skat. EKT (bij. Kopienu tiesas) 1998.gada 5.oktobra spriedums lietā: 238/87, *AB Volvo v. Erik Veng (UK) Ltd*, para. 11. Pieejams: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:24c33700-2092-4e4b-abc6-ed97a2b159ce.0002.03/DOC_2&format=PDF [aplūkots 2017.gada 11.maijā]

¹²⁹ Skat. EST (bij. Kopienu tiesas) 1998.gada 5.oktobra spriedums lietā: 53/87, *Conorzio italiano della componentistica di ricambio per autoveicoli (CICRA) and Maxicar v. Régie nationale des usines Renault*, para. 16. Pieejams: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:cce5df6b-ba9e-4c82-bca8-5728d9b46124.0002.03/DOC_2&format=PDF [aplūkots 2017.gada 10.maijā]

¹³⁰ Rodrigues Jr. E.B. *The General Exception Clauses of TRIPS Agreement*. Cambridge University press, UK, 2012, 291.p.

¹³¹ Skat. Dizainparaugu direktīvas 10. apsvērumu

¹³² Skat. EST 2015.gada 6.oktobra rīkojumu (trešā palāta) lietā C-500/14, *Ford Motor Company v. Wheeltrims srl*, para. 45. Pieejams: <http://curia.europa.eu> [aplūkots 2017.gada 12.maijā]

¹³³ Skat. European Parliament. Report On the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 98/71/EC on the legal protection of designs (COM(2004)0582 – C6-0119/2004 – 2004/0203(COD)), 2007, 8.p. Pieejams: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A6-2007-0453+0+DOC+PDF+V0//EN> [aplūkots 2017.gada 7.maijā]

daļas aizsargāt ar dizainparaugu aizsardzību valstīs, kuras savos nacionālajos likumos nav iekļāvušas labošanas klauzulu.

6. TIESISKĀ REGULĒJUMA MIJIEDARBĪBA

6.1. autortiesību regulējums

Dizainparaugu aizsardzības mijiedarbība ar autortiesību regulējumu ir cieši saistīta ar mākslas vienotības (*l'unité de l'art*) doktrīnu, par kuras aizsācēju tiek uzskatīts 19.gs. franču izcelsmes jurists Eižens Poilets (fr. *Eugène Pouillet*; 1835 – 1905). Šīs doktrīnas pamatideja bija atzīt radošo vērtību jebkādā mākslinieciskā izpausmē. Mākslas vienotības doktrīna paredz, ka autortiesību normas var apvienot ar dizainparaugu likuma normām. Tomēr abos gadījumos izstrādājuma funkcionālajām īpatnībām aizsardzība netiek piešķirta.¹³⁴

Kā jau iepriekšējās darba nodaļās norādīts, tad jau Bernes konvencija paredz konvencijas dalībvalstīm tiesības noteikt lietišķās mākslas (*applied art*) darbu aizsardzību atbilstoši autortiesību regulējumam,¹³⁵ kur šāds aizsardzības termiņš nevar būt īsāks par 25 gadiem.¹³⁶ Arī Dizainparaugu direktīva aicina dalībvalstis ieviest kumulatīvu regulējumu attiecībā uz dizainparaugu aizsardzību ar autortiesību normām,¹³⁷ tomēr paredzot katrai dalībvalstij brīvību noteikt ilgumu un nepieciešamos nosacījumus kā arī jaunrades līmeni, lai šādu aizsardzību varētu piešķirt.¹³⁸ Tomēr dalībvalstīm piešķirtā rīcības brīvība nav absolūta, un ir pakļauta zināmiem nosacījumiem. Dalībvalsts nav tiesīga noteikt citu autortiesību aizsardzības termiņu lietišķās mākslas darbiem, kāds jau atbilstoši Autortiesību direktīvas regulējumam¹³⁹ ir harmonizēts visā ES, proti, visu autora [dizainera] mūžu un 70 gadus pēc viņa nāves (*post mortem auctoris*).¹⁴⁰ Latvija ir viena no valstīm, kas ir ieviesusi kumulatīvās aizsardzības modeli.¹⁴¹ Lai atbildētu uz jautājumu vai rūpnieciski ražotas rezerves daļas var tikt kvalificētas kā lietišķās mākslas (*applied art*) darbi, ir nepieciešams atkārototi uzsvērt, ka ir nepieciešams konstatēt atbilstību izvirzītajam jaunrades līmenim. Tiesību doktrīnā arī tiek pausts viedoklis, ka ar autortiesību regulējumu var aizargāt ne tikai konkrētas rezerves daļas, bet arī visu komplekso izstrādājumu (piemēram, automobili), ja tas atbilst jaunrades līmenim. Tostarp tiek

---

¹³⁴ Peifer K.N., *Community Design and National Design Laws – Is Design Law Losing or Finding its True Roots?* 2007, 59.p. Pieejams: <http://www.ecta.org/IMG/pdf/Peifer.pdf> [aplūkots 2017.gada 12.maijā]

¹³⁵ Skat. Bernes konvencijas 2.panta septīto daļu

¹³⁶ Skat. Turpat, 7.panta ceturto daļu

¹³⁷ Skat. Dizainparaugu direktīvas 8. apsvērumu

¹³⁸ Skat. Turpat, 17.pantu; Skat. arī Kopienas dizainparaugu regulas 96.panta otro daļu attiecībā uz kopienas dizainparaugiem

¹³⁹ Skat. Autortiesību direktīvas 1.panta pirmo daļu

¹⁴⁰ Skat. EST 2011.gada 27.janvāra spriedums lietā: C-168/09, *Flos SpA v. Semeraro Casa e Famiglia SpA*, para. 39. Pieejams: <http://curia.europa.eu> [aplūkots 2017.gada 11.maijā]

¹⁴¹ Skat. Autortiesību likuma 4.panta 7. un 8.punktu

uzskatīts, ka autortiesību aizsardzību var arī attiecināt uz visu komplekso izstrādājumu arī tādā gadījumā, ja konkrētās sastāvdaļas nav uzskatāmas par autortiesību aizsardzības objektu.¹⁴²

Daudzās dalībvalstīs autortiesību aizsardzības prasības ir augstākas nekā dizainparaugu aizsardzībai izvirzītās – oriģinalitāti ir ievērojami grūtāk pierādīt nekā novitāti. Tādējādi Francijā autortiesību aizsardzību dizainparaugam nepiešķir, ja funkcionālās īpašības nosaka izstrādājuma formu tādā mērā, ka nav iespējams konstatēt izpausmes brīvību.¹⁴³ Savukārt Vācijā autortiesību regulējumu var attiecināt tikai uz tādiem lietišķās mākslas darbiem, kuri pārsniedz vidējās dizaina prasmes līmeni, bet Itālijā izstrādājumam sevī ir jāietver radošā un mākslinieciskā vērtība.¹⁴⁴ Šajā ziņā kā vēl vienu piemēru var minēt Polijas regulējumu, kur ir noteikums, ka pēc tam, kad dizainparauga aizsardzības termiņš ir notecējis, dizainers nevar gūt labumu no savām mantiskajām tiesībām atbilstoši autortiesību normām. Šāda regulējuma mērķis ir nodrošināt komerciālo noteiktību, lai attiecīgais uzņēmums pirms izvēlēta dizaina izmantošanas savā komercdarbībā varētu pārbaudīt dizainparaugu reģistru un konstatēt, ka konkrētais dizainparaugs vairs nav aizsargāts.¹⁴⁵ Vispārināti var izdalīt sekojošas autortiesību aizsardzības pieejas:¹⁴⁶

- (a) autortiesību aizsardzības izslēgšana par labu tādām dizainam, kurā autortiesību objekts (tas ir, pats darbs) ir ticis kopēts vairākas reizes, tādējādi apstiprinot tā rūpniecisko izmantošanu;
- (b) autortiesību likuma piemērošanu jebkuram darbam, kas var tikt reģistrēts kā dizainparaugs: šāda prakse tiek ievērota Francijā;
- (c) vienlaicīga autortiesību un dizainparaugu likumu piemērošana, tomēr izvīzot augstākas prasības jaunrades kritērijiem, lai varētu realizēt aizsardzību izmantojot autortiesību regulējumu: šādu nostāju ievēro Vācijā, Austrijā, Šveicē un Japānā;

---

¹⁴² Sulyok M. P. Copyright in motor vehicle spare parts from competition law perspective. University of Szeged, Journal of Legal and Political sciences, Vol. VIII, No.3, 2014, 10.p. Pieejams: <http://dieip.hu/wp-content/uploads/2014-3-06.pdf> [aplūkots 2017.gada 11.maijā]

¹⁴³ Cook T. The Cumulative Protection of Designs in the European Union and the Role in such Protection of Copyright. Journal of Intellectual Property Rights, Vol. 18, 2013, 84.p. Pieejams: <http://nopr.niscair.res.in/bitstream/123456789/15739/1/JIPR%2018%281%29%2083-87.pdf> [aplūkots 2017.gada 11.maijā]

¹⁴⁴ Cook T. The Cumulative Protection of Designs in the European Union and the Role in such Protection of Copyright. Journal of Intellectual Property Rights, Vol. 18, 2013, 84.p. Pieejams: <http://nopr.niscair.res.in/bitstream/123456789/15739/1/JIPR%2018%281%29%2083-87.pdf> [aplūkots 2017.gada 11.maijā]

¹⁴⁵ EC. Legal review on industrial design protection in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union, Belgium, 2016, 93.p. Pieejams: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/17007> [aplūkots 2017.gada 10.maijā]

¹⁴⁶ Skat. Heath C., Sanders K.A. New Frontiers of Intellectual Property Law: IP and Cultural Heritage, Geographical Indications, Enforcement and Overprotection. Hart publishing, Vol. 25, USA, 2005, 187.-188.pp.

- (d) autortiesību aizsardzība attiecas tikai uz tādiem dizainiem, kas ir iekļauti mākslas darbos, kurus ir iespējams atšķirt no jebkādas utilitāras funkcijas: šādu pozīciju ievēro Itālijā, Apvienotajā Karalistē un ASV.

Savukārt Eiropas līmenī pastāvošo dizainparaugu un autortiesību regulējuma mijiedarbību var iedalīt:¹⁴⁷

- (a) pilnībā kumulatīva aizsardzība – reģistrētu dizainparaugu regulējums tiek piemērots bez nosacījumiem kopsakarā ar autortiesību likumu;
- (b) individuāla aizsardzība – reģistrētu dizainparaugu regulējums tiek uzskatīts par vienīgo atbilstošo dizainparaugu aizsardzību, kur autortiesību aizsardzība tiek vai nu izslēgta vai stingri ierobežota;
- (c) daļēji kumulatīva aizsardzība – reģistrētu dizainparaugu regulējums tiek piemērots kopsakarā ar autortiesību likumu, bet tikai līdz zināmai pakāpei un ievērojot noteiktus nosacījumus (piemēram, dizainparaugam ir jāatbilst augstākam oriģinalitātes kritērijam, vai tam ir jāpiemīt zināmām estētiskām īpašībām).

No iepriekš minētā izriet, ka arī iespējas konkrēto izstrādājumu paralēli aizsargāt ar autortiesību normām ievērojami atšķiras atkarībā no jurisdikcijas. Pamatā ir attiecīgo valstu izvirzītās oriģinalitātes prasības kā tas ir Vācijas gadījumā, vai arī nepieciešamība konkrēto dizainu nodalīt no jebkādām praktiski izmantojamām funkcijām kā tas ir Itālijā.

Vispārpieņemta nostāja paredz, ka tehniskas dabas priekšmetus izslēdz no autortiesību aizsardzības.¹⁴⁸ Neskatoties uz to, ka tehnisko pazīmju izslēgšana no autortiesību aizsardzības ir acīmredzama, šķiet, mūsdienu dizains ir apņēmis to neievērot. Forma un funkcija tiek sapludināta arvien vairāk.¹⁴⁹ Atbilstoši šādai premisai, darba iepriekšējās nodaļās aplūkotās „*must-fit*” detaļas nevar tikt aizsargātas ar autortiesību normām, jo šādas detaļas ir pamats atzīt par tehniskas dabas priekšmetiem, savukārt šo pašu noteikumu nevar attiecināt uz „*must-match*” detaļām, kuru mērķis nav saistīts ar tehniskiem apsvērumiem, bet gan estētiskiem. Rezumējot minēto, autors norāda uz apstākli, kad šādu „*must-match*” detaļu aizsardzība var tikt īstenota atbilstoši autortiesību regulējumam tādās valstīs, kurās šādu aizsardzību nav iespējams realizēt izmantojot dizainparaugu aizsardzību, ja vien tiek sasniegts jaunrades kritērijs.

---

¹⁴⁷ Skat. Suthersanen U. Design Law in Europe. Sweet & Maxwell, London, 2000, 109.-110.p.

¹⁴⁸ Derclaye E. Research Handbook on the Future of EU Copyright. Edward Elgar, UK, 516.p.

¹⁴⁹ Ibidem.

6.2. konkurences regulējums

Aizsardzību pret negodīgu konkurenci ir uzskatīta par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību formējošu elementu gandrīz jau gadsimtu.¹⁵⁰ Līdzīgi kā preču zīmju specifiskajai aizsardzībai, šādi ierobežojumi var attiekties uz dizainparaugu regulējošo normu piemērojamību noteiktām izstrādājumu ārējā veidola īpašībām kā arī uz piešķirto tiesību apjomu kopumā. Piemēram, virsmas rotājuma noformējumam ar dizainparaugu piešķirtais aizsardzības apmērs ir limitēts attiecībā uz izstrādāju, kuram tas ir reģistrēts, tomēr dizainparauga aizsardzība pret rotājuma kopēšanu citiem izstrādājumiem var tikt nodrošināta ar konkurences tiesību normām, ja kopētais dizains ir maldinošs vai arī rada neskaidrību attiecībā uz tā komerciālo avotu.¹⁵¹ Ar „negodīgu konkurenci” aptver tos gadījumus, kad ir vērojama konkurējoša rīcība, kas ir pretrunā godīgai praksei rūpnieciskos vai komerciālos jautājumos.¹⁵² Konkrētā produkta izskats var tikt aizsargāts gan ar konkurences likumu (Francijā un Nīderlandē šādas darbības atzīstot par *slavish imitation*, Zviedrijā par *misleading imitation*) kā arī ar likumiem par maldinošu izmantošanu (Anglijas un Īrijas gadījumā).¹⁵³ Arī Latvijas Konkurences likuma normas paredz noteikta apmēra aizsardzības iespējas, kuras var īstenot gadījumā, ja kāds izmanto citas personas radītu izstrādājuma ārējo veidolu, kas tomēr noteiktu apsvērumu dēļ nav reģistrēts kā dizainparaugs. Tomēr šāds alternatīvs aizsardzības mehānisms nav vērojams visur un kā piemēru var minēt 1975.gada Vienoto Beniluksas Dizainparaugu likumu*, kas šādu alternatīvu konkurences normu piemērošanu nepieļauj, gadījumā, ja konkrētā dizainparauga aizsardzību bija iespējams nodrošināt īstenojot tā reģistrāciju pienācīgā kārtā.¹⁵⁴

Nacionālā līmenī negodīga konkurence ir aizliegta,¹⁵⁵ un kā viena no negodīgas konkurences izpausmēm ir atzīstama „*cita tirgus dalībnieka ražotās vai realizētās preces nosaukuma, ārējā izskata, marķējuma vai iepakojuma atdarināšana, preču zīmes izmantošana,*

---

*Skat. 1975.gada 1.janvāra Vienotā Beniluksas Dizainparaugu likuma 14.panta piekto daļu. Pieejams: <http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=11742> [aplūkots 2017.gada 11.maijā]

¹⁵⁰ WIPO. Protection Against Unfair Competition: Analysis of the Present World Situation. WIPO Publication, No. 725(E), Geneva, 1994, 9.p. Pieejams: ftp://ftp.wipo.int/pub/library/ebooks/wipopublications/wipo_pub_725e.pdf [aplūkots 2017.gada 11.maijā]

¹⁵¹ WIPO. Protection Against Unfair Competition: Analysis of the Present World Situation. WIPO Publication, No. 725(E), Geneva, 1994, 35.p. Pieejams: ftp://ftp.wipo.int/pub/library/ebooks/wipopublications/wipo_pub_725e.pdf [aplūkots 2017.gada 11.maijā]

¹⁵² Skat. Hilty R.M., Henning-Bodewig F.Law Against Unfair Competition: Towards a New Paradigm in Europe? Springer, Germany, 2007, 8.p.

¹⁵³ EC. Legal review on industrial design protection in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union, Belgium, 2016, 118.p. Pieejams: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/17007> [aplūkots 2017.gada 10.maijā]

¹⁵⁴ Skat. WIPO. Protection Against Unfair Competition: Analysis of the Present World Situation. WIPO Publication, No. 725(E), Geneva, 1994, 36.p. Pieejams: ftp://ftp.wipo.int/pub/library/ebooks/wipopublications/wipo_pub_725e.pdf [aplūkots 2017.gada 11.maijā]

¹⁵⁵ Skat. Konkurences likuma 18.panta pirmo daļu

ja tas var maldināt attiecībā uz preces izcelsmi”.¹⁵⁶ Tas nozīmē, ka noteiktos apstākļos komercializēta izstrādājuma ārējā veidola īpatnības, kas nav aizsargātas ar reģistrētu dizainparaugu, var tikt aizsargātas pret negodīgu konkurenci, gadījumā, ja kāds cits tirgus dalībnieks šī izstrādājuma ārējo izskatu atdarina savos izstrādājumos. Šādu aizsardzības mehānismu var arī piemērot gadījumā, ja Kopienas dizainparaugu regulā noteiktais aizsardzības termiņš neregistrētiem dizainparaugiem¹⁵⁷ jau ir uzskatāms par notecējušu. Cita starpā arī Parīzes konvencija aizsliedz īstenot tādas darbības, kas jebkādā veidā var radīt sajaukšanas iespēju ar konkurenta uzņēmumu, precēm, rūpnieciskajiem vai tirdznieciskajiem darījumiem.¹⁵⁸ Tomēr ir jānorāda, ka pārlieku liberāla konkurences likuma normu piemērošana intelektuālā īpašuma objektu aizsardzībai var rezultēties ar negatīvām sekām, piešķirot monopoltiesības izmantojot konkurences tiesību normas tādām dizainparaugam, kam iepriekš ir liegta aizsardzība saskaņā ar citiem intelektuālā īpašuma reglementējošiem tiesību aktiem vai arī šāda aizsardzība ir pārtraukta.¹⁵⁹

Rezumējot minēto, vispārēja nostāja paredz, ka konkrēta izstrādājuma ārējā veidola īpatnības Latvijā var tikt aizsargātas ar konkurences tiesību regulējumu arī tādā gadījumā, ja šīs izstrādājuma ārējā veidola īpatnības jeb dizains, tiek izmantots kā pamats cita izstrādājuma (citas kategorijas izstrādājuma) ārējā veidola formēšanā un atbilst darbā iepriekš aplūkotojām „*must-fit*”, gan „*must-match*” detaļām. Papildus, autors norāda, ka Konkurences likumā nav vērojami ierobežojumi, kas liegtu izmantot konkurences tiesību regulējumu attiecībā uz neregistrētu Kopienas dizainparaugu, kurš sabiedrībai būtu zināms ilgāk nekā trīs gadus.

---

¹⁵⁶ Skat. Turpat, trešās daļas 2.punktu

¹⁵⁷ Skat. Kopienas dizainparaugu regulas 11.panta pirmo daļu

¹⁵⁸ Skat. Parīzes konvencijas 10.bis panta trešās daļas 1.punktu

¹⁵⁹ Skat. EC. Legal review on industrial design protection in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union, Belgium, 2016, 118.p. Pieejams: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/17007> [aplūkots 2017.gada 10.maijā]

KOPSAVILKUMS

Autors bakalaura darba aizstāvēšanai izvirza šādas tēzes:

[1] Īstenojot starptautiskās reģistrācijas procesu, vienas dalībvalsts atbildīgās institūcijas atteikums dizainparauga reģistrācijā var radīt apstākļus, kur citas vai tās pašas dalībvalsts tiesa šādu lēmumu var ņemt vērā lemjot par autortiesību aizsardzības nepiešķiršanu konkrētajam dizainparaugam.

[2] Īstenotās dizainparauga *ex ante* pārbaudes nav uzskatāmas par absolūtām, jo var arī pastāvēt neregistrēti Kopienas dizainparaugi par kuru esamību atbildīgās institūcijas pārbaudes laikā var nebūt informētas. Tādējādi dizainparaugu *ex ante* pārbaudes nevar pārzināt visus pastāvošos neregistrētos dizainparaugus un izslēgt varbūtību, kad hipotētiski tiktu reģistrēts tāds dizainparaugs, kas būtu uzskatāms par kāda cita neregistrēta dizainparauga imitāciju.

[3] Attiecībā uz individuālā rakstura noteikšanu dizainparaugā, ir jākonstatē, ka kopiespaids kādu tas rada informētam lietotājam ir atšķirīgs no kopiespaيدا, ko šādam lietotājam rada nevis vairāku agrāku iepriekšējā tehnikas līmeņa dizainparaugu atsevišķu iezīmju apvienojums, bet gan viens vai vairāki agrāki dizainparaugi atsevišķi.

[4] Gadījumā, ja dizainparaugs sastāv no vairākām *prior art* iezīmēm, nosakot individuālā rakstura esamību ir jāvērtē kādu kopiespaidu katra no *prior art* iezīmēm atstāj uz informētu lietotāju, nevis kopiespaids, kādu rada šo iezīmju apkopojums iepriekš neizpaustā izstrādājumā.

[5] Informēts lietotājs nav konkrētās nozares eksperts, bet gan tāds lietotājs, kas pietiekami labi pārzina konkrētās nozares tendencijas kā arī elementus, kas ir iekļauti attiecīgajā dizainparaugā.

[6] Par kompleksa izstrādājuma „*must-match*” detaļām nevar atzīt tādas detaļas, kuras normālā kārtā nav paredzētas, lai atjaunotu kompleksa izstrādājuma sākotnējo izskatu. Līdz ar to, Kopienas dizainparaugu regulā ietvertā labošanas klauzula nevar attiekties uz tādiem izstrādājumiem, kas uzlabo vai citādi izmaina kompleksa izstrādājuma sākotnējo izskatu, nevis to atjauno.

[7] Izstrādājuma „*must-fit*” detaļas nevar tikt aizsargātas ar autortiesību regulējumu, jo tās ir vienīgi funkcionālu apsvērumu vadītas. Savukārt „*must-match*” detaļas var kvalificēties autortiesību aizsardzībai, ievērojot to, ka tās ir estētisku apsvērumu vadītas.

[8] Ir nepieciešams īstenot grozījumus Dizainparaugu direktīvā un iekļaut labošanas klauzulu līdzīgi kā tas ir Kopienas dizainparaugu regulā, lai ieviestu konsekventu praksi ES dalībvalstu starpā un nodrošinātu vienota tirgus veidošanos kopumā.

[9] Gadījumā, ja konkrētās valsts nacionālās tiesību normas neparedz aizsardzību tādām izstrādājuma ārējā veidola īpatnībām, kurām ir jāatbilst noteiktam kompleksa izstrādājuma

kopējam izskatama, alternatīvi var tikt aizsargātas ar autortiesību vai konkurences tiesību normām.

[10] Bernes konvencijā norādītais minimālais lietišķās mākslas aizsardzības termiņš (25 gadi) nevar tikt īstenots ES dalībvalstīs, jo atbilstoši ES autortiesību tiesiskajam regulējumam lietišķās mākslas gadījumā, aizsardzības apjoms aptver visu autora [dizainera] dzīvi, tostarp arī 70 gadus pēc autora [dizainera] nāves. Tomēr šāds minimālais lietišķās mākslas aizsardzības termiņš var tikt īstenots citās Bernes konvencijas dalībvalstīs.

[11] Iespējas konkrēto dizainparaugu paralēli aizsargāt ar autortiesību normām ievērojami atšķiras atkarībā no jurisdikcijas. Pamatā ir attiecīgo valstu izvirzītās oriģinalitātes prasības (kā tas ir Vācijas gadījumā) vai arī nepieciešamība konkrēto dizainu nodalīt no jebkādam praktiski izmantojamām funkcijām (kā tas ir Itālijā), līdz ar to ir apšaubāmi vai Dizainparaugu direktīvā ietvertais kumulatīvās aizsardzības mehānisms tiek īstenots pienācīgi ES dalībvalstu starpā.

[12] Noteiktos apstākļos komercializēta izstrādājuma ārējā veidola īpatnības, kas nav aizsargātas ar reģistrētu dizainparaugu (vai arī ir izbeidzies neregistrēta Kopienas dizainparauga piešķirtais aizsardzības termiņš), var tikt aizsargātas ar konkurences tiesību regulējumu, gadījumā, ja kāds cits tirgus dalībnieks šī izstrādājuma ārējo izskatu atdarina savos izstrādājumos.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Izmantotā literatūra

1. Baltvilks M., Greivulis J. Intelektuālā īpašuma aizsardzība. Patentzinību pamati. Rīgas Tehniskā universitāte, Rīga, 2006
2. Grudulis M. Ievads autortiesībās, Latvijas vēstnesis, Rīga, 2006
3. Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība. Skaidrojošā vārdnīca. Patentu valde, Rīga, 1999
4. Rozenfelds J. Intelektuālais Īpašums. Otrais, labotais un papildinātais izdevums. Zvaigzne ABC, Rīga, 2008
5. Abbott F.M., Cottier T, Gurry F. International intellectual property in an integrated world economy. Second edition. Wolters Kluwer, USA, 2011
6. Alikhan S., Mashelkar R. Intellectual Property and Competitive Strategies in the 21st Century. Second edition. Kluwer Law International, Netherlands, 2009
7. Beldiman D., Blanke-Roeser C. An International Perspective on Design Protection of Visible Spare Parts. Springer, Switzerland, 2017
8. Cornish W. Llewelyn D. Intellectual property: Patents, Copyright, Trade marks and allied rights. Fifth edition. Sweet & Maxwell, London, 2003
9. Cornish W. Llewelyn D. Intellectual property: Patents, Copyright, Trade marks and allied rights. Sixth edition. Sweet & Maxwell. London, 2007
10. David M., Halbert D. The SAGE Handbook of Intellectual Property. SAGE Publications Ltd, London, 2014
11. Derclaye E. Research Handbook on the Future of EU Copyright. Edward Elgar, UK;
12. Grooves P.J. Intellectual property rights and their valuation. A handbook for bankers, companies and their advisers. Woodhead Publishing Ltd, England, 1997
13. Heath C., Sanders K.A. New Frontiers of Intellectual Property Law: IP and Cultural Heritage, Geographical Indications, Enforcement and Overprotection. Hart publishing, Vol. 25, USA, 2005
14. Heskett J. Design – A very short introduction. Oxford University press, USA, 2005
15. Hilty R.M., Henning-Bodewig F. Law Against Unfair Competition: Towards a New Paradigm in Europe? Springer, Germany, 2007
16. Mooij M. Consumer behaviour and Culture. Second edition. Consequences for Global Marketing and Advertising. Sage publications, USA, 2011
17. Reynolds R., Stoianoff N.P., Roy A. Intellectual Property „Text and Essential Cases”. Fifth edition, The Federation Press, Australia, 2015

18. Rodrigues Jr. E.B. The General Exception Clauses of TRIPS Agreement. Cambridge University press, UK, 2012
19. Suthersanen U. Design Law in Europe. Sweet & Maxwell, London, 2000
20. Throne C., Bennett S. A User's Guide to Designs Law. Bloomsbury professional, England, 2010
21. Tritton G. Intellectual property in Europe. Second Edition, Sweet & Maxwell, London, 2002
22. Waelde C., Brown A., Kheria S., Cornwell J. Contemporary Intellectual Property: Law and Policy. Fourth edition. Oxford University press, UK, 2016

Interneta resursi

1. Ancītis J. Par dizainera jaunrades tiesisko aizsardzību. Patentu valde, [B.v.], 2010. Pieejams: <http://www.lrpv.gov.lv/sites/default/files/media/dokumenti/publikacijas/DIZ-aizsardziba-2010.pdf> [aplūkots 2017.gada 26.aprīlī]
2. Afori O.F. Reconceptualizing property in designs, [B.i.], [b.v.], 2008, 1106.-1177.pp. Pieejams: <http://www.cardozoelj.com/wp-content/uploads/Journal%20Issues/Volume%2025/Issue%203/Afori.pdf> [aplūkots 2017.gada 14.aprīlī]
3. Afori O.F. The Role of the Non-Functionality Requirement in Design Law. Fordham Intellectual Property, Media and Entertainment Law Journal. Vol. 20, No 3, Art. 5, [B.v.], 2010. 848.-874.pp. Pieejams: <http://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1460&context=iplj> [aplūkots 2017.gada 25.aprīlī]
4. Barrera M.H. Design Law: Protecting a Paradox. [B.i.], [b.v.], [b.g.]. Pieejams: <http://www.jus.unitn.it/cardozo/review/business/barrera1.html> [aplūkots 2017.gada 22.aprīlī]
5. Beldiman D., Blanke-Roeser C. European Design Law: Considerations Relating to Protection of Spare Parts for Restoring a Complex Product's Original Appearance. Max Planck Institute for Innovation and Competition, Germany, 2015. Pieejams: <http://paperity.org/p/74864819/european-design-law-considerations-relating-to-protection-of-spare-parts-for-restoring-a> [aplūkots 2017.gada 5.maijā]
6. Bezzegh T. Main Features of The Harmonized European Design Law. European Integration Studies, Vol. 3, No. 1., Hungary, 2004, 1-7.pp. Pieejams: www.unimiskolc.hu/uni/res/kozlemanyek/2004/MAIN.doc [aplūkots 2017.gada 23.aprīlī]

7. Carter-Silk A., Lewiston M. The Development of Design Law Past and Future: From History to Policy. The Intellectual Property Office, Crown, UK, 2012. Pieejams: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/310380/ipresearch-designlaw-201207.pdf [aplūkots 2017.gada 12.aprīlī]
8. Commission of the European communities. Green Paper on the Legal Protection of Industrial Designs, Brussels, 1991. Pieejams: http://aei.pitt.edu/1785/1/design_gp_1.pdf [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]
9. Conea A.M. The Requirements For Protection of the Community Design. Lex ET Scientia, Juridical Series, Vol. 18, 2011, 129.-143.pp. Pieejams: http://datubazes.lanet.lv:2897/HOL/Page?handle=hein.journals/lexetsc18&div=16&start_page=129&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults [aplūkots 2017.gada 3.maijā]
10. Cook T. The Cumulative Protection of Designs in the European Union and the Role in such Protection of Copyright. Journal of Intellectual Property Rights, Vol. 18, 2013, 83.-87.pp. Pieejams: <http://nopr.niscair.res.in/bitstream/123456789/15739/1/JIPR%2018%281%29%2083-87.pdf> [aplūkots 2017.gada 11.maijā]
11. EC. Legal review on industrial design protection in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union, Belgium, 2016. Pieejams: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/17007> [aplūkots 2017.gada 10.maijā]
12. Elam V. CAD Files and European Design Law. Journal of Intellectual Property, Information Technology and E-Commerce Law, Vol. 7., [B.v.], 2016, 146.-162.pp. Pieejams: <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-7-2-2016/4439/elam%2C%20cad%20files%20and%20european%20design%20law%2C%20jipitec%207%202016%20146.pdf> [aplūkots 2017.gada 8.maijā]
13. ESOV. Informācija un paziņojumi, C153, sēj. 57., 2014. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2014:153:FULL&from=EN> [aplūkots 2017.gada 8.maijā]
14. EUIPO. General questions, para 1.7. Pieejams: <https://oami.europa.eu/ohimportal/en/cd-general-questions#1.8> [aplūkots 2017.gada 9.maijā]
15. Fryer W.T. An Overview of Industrial Design Law Global Development. University of Baltimore Intellectual Property Law Journal, Vol. 10, No. 2, 2002, 63.-68.pp. Pieejams: http://datubazes.lanet.lv:2897/HOL/Page?handle=hein.journals/ubip10&div=12&start_page=63&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults [aplūkots 2017.gada 4.aprīlī]
16. Fryer W.T. International Industrial Design Law Developments, Fordham Intellectual Property, Media & Entertainment Law Journal, Vol. 4, No. 1, 1993, 373.-386. pp.

- Pieejams: http://datubazes.lanet.lv:2897/HOL/Page?handle=hein.journals/frdipm4&div=34&start_page=373&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults [aplūkots 2017.gada 23.aprīlī]
17. Kang M. Industrial design policies: A review of selected countries. OECD, 2015. Pieejams: [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/IND\(2014\)9/FINAL&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/IND(2014)9/FINAL&docLanguage=En) [aplūkots 2017.gada 22.aprīlī]
18. Kur A. Industrial Design protection in Europe – Directive and Community Design. 2003. Pieejams: http://atrip.org/wp-content/uploads/2016/06/s05-Kur_art.doc [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]
19. Miniotas M. Novelty and Individual Character in the Community Design Law. University of Lund, Master thesis, 2005. Pieejams: <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=1554965&fileOid=1563502> [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]
20. Mont J.J., Janis M.D. Functionality in design protection systems. Journal of Intellectual Property Law, Vol. 19, No. 2, 2012, 261.-304.pp. Pieejams: http://datubazes.lanet.lv:2897/HOL/Page?handle=hein.journals/intpl19&div=14&start_page=261&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults [aplūkots 2017.gada 7.maijā]
21. Peifer K.N., Community Design and National Design Laws – Is Design Law Losing or Finding its True Roots? 2007, 57.-66.pp. Pieejams: <http://www.ecta.org/IMG/pdf/Peifer.pdf> [aplūkots 2017.gada 12.maijā]
22. Reichman J.H. Design Protection and the New Technologies: The United States Experience in a Transnational Perspective. University of Baltimore Law Review, Vol. 19, No. 1, 1990, 6.-153.pp. Pieejams: http://datubazes.lanet.lv:2897/HOL/Page?handle=hein.journals/ublr19&div=7&start_page=6&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]
23. Reichman J.H. Legal hybrids between the patent and copyright paradigms. Columbia Law Review, Vol. 94, No. 8, 1994, 2432.-2558.pp. Pieejams: http://datubazes.lanet.lv:2897/HOL/Page?handle=hein.journals/clr94&div=71&start_page=2432&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults [aplūkots 2017.gada 14.aprīlī]
24. Setliff E. Copyright and Industrial Design: An „Alternative Design” Alternative. Columbia Journal of Law & the Arts, Vol. 30, No. 1, 2006, 49.-78.pp. Pieejams: http://datubazes.lanet.lv:2897/HOL/Page?handle=hein.journals/cjla30&div=7&start_page=49&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults [aplūkots 2017.gada 12.maijā]

25. Sullivan L.H., The Autobiography Of An Idea. Press Of The American Institute Of Architects, Inc., New York, 1956.
Pieejams: <https://archive.org/details/autobiographyofa005655mbp> [aplūkots 2017.gada 22.aprīlī]
26. Suluk C. Protection of spare part designs. 1.-41.pp.
Pieejams: http://www.fikrimulkiyet.com/files/Content/89_s2c_1qfxm.pdf [aplūkots 2017.gada 7.maijā]
27. Sulyok M. P. Copyright in motor vehicle spare parts from competition law perspective. University of Szeged, Journal of Legal and Political sciences, Vol. VIII, No.3, 2014.
Pieejams: <http://dieip.hu/wp-content/uploads/2014-3-06.pdf> [aplūkots 2017.gada 11.maijā]
28. WDO. Definition of Industrial design. Pieejams: <http://wdo.org/about/definition> [aplūkots 2017.gada 14.aprīlī]
29. WIPO. Industrial Designs. Pieejams: <http://www.wipo.int/designs/en/> [aplūkots 2017.gada 23.aprīlī]
30. WIPO. International Registration of Industrial Design. Main Features and Advantages. Pieejams: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/designs/911/wipo_pub_911.pdf [aplūkots 2017.gada 26.aprīlī]
31. WIPO. Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Geneva, 2011.
Pieejams: http://www.ecta.org/IMG/pdf/information_document_on_the_work_of_the_sct.pdf [aplūkots 2017.gada 26.aprīlī]
32. WIPO. Protection Against Unfair Competition: Analysis of the Present World Situation. WIPO Publication, No. 725(E), Geneva, 1994.
Pieejams: ftp://ftp.wipo.int/pub/library/ebooks/wipopublications/wipo_pub_725e.pdf [aplūkots 2017.gada 11.maijā]
33. World Intellectual Property Handbook. WIPO, No. 489., 2004.
Pieejams: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/intproperty/489/wipo_pub_489.pdf [aplūkots 2017.gada 15.aprīlī]
34. WTO Industrial designs, Layout-designs of integrated circuits, Undisclosed information, Anti-Competitive practices.
Pieejams: https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/ta_docs_e/modules6_e.pdf [aplūkots 2017.gada 14.aprīlī]

Tiesību akti

Starptautiskie tiesību akti

1. Parīzes konvencija, 20.03.1883., Latvijas Vēstnesis, 2003.gada 8.aprīlis, Nr.54 (2819)
2. Bernes konvencija, 09.09.1886., Latvijas Vēstnesis, 2003.gada 21.februāris, Nr.29 (2794)
3. Hāgas vienošanās, 06.11.1925., Latvijas Vēstnesis, 2005.gada 24.marts, Nr.49 (3207)
4. TRIPS līgums. Latvijas Vēstnesis, 1998.gada 17.decembris, Nr.387 (1448)

Eiropas Savienības tiesību akti

1. Padomes 2001.gada 12.decembra regula Nr.6/2002 par kopienas dizainparaugiem
2. Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 98/71/EK par dizainparaugu tiesisko aizsardzību, 1998.gada 13.oktobris
3. Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 12.decembra direktīva 2006/116/EK par autortiesību un dažu blakustiesību aizsardzības termiņiem

Nacionālie likumi

1. Autortiesību likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2000.gada 27.aprīlis, Nr.148 (150)
2. Konkurences likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2001.gada 23.oktobris, Nr.151 (2538)
3. Dizainparaugu likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2004.gada 17.novembris, Nr.183 (3131)
4. Rūpnieciskā īpašuma institūciju un procedūru likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2015.gada 2.jūlijs, Nr.127 (5445)

Juridiskās prakses materiāli

Eiropas Savienības tiesas juridkatūra

1. EST (bij. Kopienų tiesas) 1998.gada 5.oktobra spriedums lietā: 238/87, *AB Volvo v. Erik Veng (UK) Ltd*. Pieejams: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:24c33700-2092-4e4b-abc6-ed97a2b159ce.0002.03/DOC_2&format=PDF [aplūkots 2017.gada 11.maijā]
2. EST (bij. Kopienų tiesas) 1998.gada 5.oktobra spriedums lietā: 53/87, *Conorzio italiano della componentistica di ricambio per autoveicoli (CICRA) and Maxicar v. Régie nationale des usines Renault*. Pieejams: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:cce5df6b-ba9e-4c82-bca8-5728d9b46124.0002.03/DOC_2&format=PDF [aplūkots 2017.gada 10.maijā]
3. EST 2010.gada 22.jūnija spriedums lietā: T-153/08, *Shenzhen Taiden Industrial Co. Ltd v. OHIM*. Pieejams: <http://curia.europa.eu> [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]

4. EST 2011.gada 27.janvāra spriedums lietā: C-168/09, *Flos SpA v. Semeraro Casa e Famiglia SpA*. Pieejams: <http://curia.europa.eu> [aplūkots 2017.gada 11.maijā]
5. EST 2011.gada 20.oktobra spriedums lietā: C-281/10, *PepsiCo, Inc. v. Grupo Promer Mon Graphic SA*. Pieejams: <http://curia.europa.eu> [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]
6. EST 2013.gada 21.novembra spriedums lietā: T-337/12, *El Hogar Perfecto del Siglo XXI v. OHIM*. Pieejams: <http://curia.europa.eu> [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]
7. EST 2014.gada 19.jūlija spriedumu lietā: C-345/13, *Karen Millen Fashions Ltd v. Dunnes Stores, Dunnes Stores (Limerick) Ltd.*, para. 35. Pieejams: <http://curia.europa.eu> [aplūkots 2017.gada 1.maijā]
8. EST 2015.gada 13.maija spriedums lietā: T-15/13, *Group Nivelles v. OHIM, Easy Sanitary Solutions BV*. Pieejams: <http://curia.europa.eu> [aplūkots 2017.gada 2.maijā]
9. EST 2015.gada 6.oktobra rīkojums (trešā palāta) lietā: C-500/14, *Ford Motor Company v. Wheeltrims srl*. Pieejams: <http://curia.europa.eu> [aplūkots 2017.gada 12.maijā]
10. Request for a preliminary ruling from the Oberlandesgericht Düsseldorf (Germany) lodged on 15 July 2016, *DOCERAM GmbH v CeramTec GmbH*. Pieejams: <http://curia.europa.eu> [aplūkots 2017.gada 5.maijā]

Citu valstu judikatūra

1. ECWH (Patents Court), *Dyson v. Vax*, Case No. HC10C0012629, 29 July 2010. Pieejams: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Patents/2010/1923.html> [aplūkots 2017.gada 5.maijā]
2. EWHC (Patents Court), *Apple v. Samsung*, Case No. HC11C03050, 09 July 2012. Pieejams: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Patents/2012/1882.html> [aplūkots 2017.gada 24.aprīlī]
3. EWHC (Patents Court), *Bayerische Motoren Werke Aktiengesellschaft (BMW) v. Round and Metal Ltd., Phillip David Gross*, Case No. HC11C02291, 27 July 2012. Pieejams: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Patents/2012/2099.html> [aplūkots 2017.gada 7.maijā]

Citi juridiskās prakses materiāli

1. EKK priekšlikums veikt izmaiņas Dizainparaugu direktīvā, COM(2004) 582 final, 2004. Pieejams: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com\(2004\)0582_/com_com\(2004\)0582_lv.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com(2004)0582_/com_com(2004)0582_lv.pdf) [aplūkots 2017.gada 8.maijā]

2. European Parliament. Report On the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 98/71/EC on the legal protection of designs (COM(2004)0582 – C6-0119/2004 – 2004/0203(COD)), 2007. Pieejams: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A6-2007-0453+0+DOC+PDF+V0//EN> [aplūkots 2017.gada 7.maijā]
3. Opinion of advocate general Ruiz-Jarabo Colomer in case C-299/99, 2001. Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=46007&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=33256> [aplūkots 2017.gada 7.maijā]

Bakalaura darbs „Rūpnieciskais dizains – tiesiskais tvērums un prakses problēmas”
izstrādāts LU Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie
informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Ritvars Purmalis _____

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: profesors, Dr.iur. Jānis Rozenfelds _____

Recenzents/-e: _____

Darbs iesniegts Civiltiesību zinātņu katedrā _____

Dekāna pilnvarotā persona: _____

Darbs aizstāvēts bakalaura pārbaudījuma komisijas sēdē

_____ prot. Nr. _____, vērtējums ____ (_____)

Komisijas sekretārs/-e: _____